

СЕРЕДНЯ ГРУПА «ЧОМУСИКИ» (П'ЯТИЙ РІК ЖИТТЯ)

ОСОБИСТІСТЬ ДИТИНИ

Вікові особливості психічного розвитку дітей

Провідна потреба — пізнавальна активність.

Провідна діяльність — сюжетно-рольова гра.

Провідна функція — наочно-образне мислення.

Особливості віку

Мовлення дитини починає виконувати контролюючу функцію; ускладнюються вольові прояви (вміння підпорядковувати свою поведінку правилам гри); підвищується пізнавальна активність; продовжує зберігатися ситуативно-ділова форма спілкування з однолітками; виникає інтерес до іншої дитини як до свого відображення (найчастіше помічає в іншому негативні риси); відбувається рефлексія своїх вчинків через реакцію іншої дитини; ускладнюються сюжетно-рольові ігри; з'являється усвідомленість власних дій.

Новоутворення: контролююча функція мовлення, елементи творчої уяви в сюжетно-рольовій грі та елементи довільності, позаситуативно-особистісна форма спілкування з дорослим.

Важливим психічним новоутворенням дітей середнього віку є вміння оперувати подумки уявленнями про предмети, узагальнення властивостей цих предметів, зв'язків і відносин між предметами та подіями.

Розуміння деяких залежностей між явищами та предметами породжує у дітей підвищений інтерес до устрою речей, причин спостережуваних явищ, залежностей між подіями, відповідно інтенсивне збільшення запитань до дорослого (Як? Навіщо? Чому?). На багато запитань діти намагаються відповісти самостійно, вдаючись до свого роду дослідів, спрямованих на з'ясування невідомого. Якщо дорослий неухважний до задоволення пізнавальних запитів дошкільнят, у багатьох випадках діти проявляють риси замкнутості, негативізму, впертості, неслухняності стосовно старших.

Діти 4–5 років все ще не усвідомлюють соціальні норми та правила поведінки, однак у них вже починають складатися узагальнені уявлення про те, як треба (не треба) поводитися. Тому вони звертаються до однолітка, коли він не дотримується норм і правил, зі словами «так не чинять», «так не можна». Як правило, до 5 років діти без нагадування дорослого вітаються і прощаються, кажуть «спасибі» і «будь ласка», не перебивають дорослого, ввічливо звертаються до нього. Крім того, вони можуть за власною ініціативою прибирати іграшки, виконувати прості трудові обов'язки, доводити справу до кінця. Проте слідування таким правилам часто буває нестійким — діти легко відволікаються на те, що їм більш цікаво, а буває, що дитина добре поводить себе тільки у присутності найбільш значущих для неї людей. У цьому віці у дітей з'являються уявлення про те, як належить поводитися дівчаткам, а як — хлопчикам. Діти добре виділяють невідповідність нормам і правилам не тільки у поведінці іншого, але й у своїй власній, емоційно це переживають, що підвищує їх спроможність регулювати поведінку. Таким чином, поведінка дитини 4–5 років не настільки імпульсивна й безпосередня, як у 3–4 роки, хоча в деяких ситуаціях дитині

все ще потрібне нагадування дорослого або однолітків про необхідність дотримання тих чи інших норм і правил. Для дітей цього віку характерною є поява групових традицій: хто де сидить, послідовність ігор, привітання одне одного з днем народження тощо.

Дітьми цього віку вже добре освоєний алгоритм процесів самообслуговування: вмивання, одягання, купання, прийому їжі, прибирання приміщення. Дошкільнята знають і використовують за призначенням атрибути, які супроводжують ці процеси: мило, рушник, носовичок, серветку, столові прибори. Рівень освоєння культурно-гігієнічних навичок такий, що діти вільно переносять їх у сюжетно-рольову гру.

З'являється зосередженість на своєму самопочутті, дитину починає хвилювати тема власного здоров'я.

Дитина п'ятого року життя здатна елементарно охарактеризувати своє самопочуття, привернути увагу дорослого в разі нездужання.

Діти з 4 до 5 років мають диференційоване уявлення про власну гендерну приналежність, аргументують її за низкою ознак (Я хлопчик, я ношу штанці, а не сукні, у мене коротка зачіска); виявляють прагнення до дорослішання відповідно до адекватної гендерної ролі: хлопчик — син, онук, брат, батько, чоловік; дівчинка — дочка, внучка, сестра, мати, жінка. Вони опановують окремі способи дій, що домінують у поведінці дорослих людей відповідного гендеру. Так, хлопчики намагаються виконувати завдання, що вимагають прояву силових якостей, а дівчатка реалізують себе в іграх «Дочки-матері», «Балерина» і більш схильні до «красивих» дій. До 5 років діти вже мають уявлення про особливості найбільш поширених чоловічих і жіночих професій, види відпочинку, специфіку поведінки у спілкуванні з іншими людьми, окремі жіночі та чоловічі якості, вміють розпізнавати й оцінювати адекватно гендерній приналежності емоційні стани та вчинки дорослих людей різної статі.

З 4 до 5 років основні труднощі у поведінці та спілкуванні дитини з оточуючими, які були пов'язані з кризою 3 років (упертість, норовливість, конфліктність тощо), поступово відходять у минуле, й допитливий малюк активно освоює навколишній світ предметів і речей, світ людських відносин. Найкраще це вдається дітям у грі.

Діти п'ятого року життя продовжують програвати дії з предметами, але тепер зовнішня послідовність цих дій уже відповідає реальній дійсності: дитина спочатку ріже хліб і тільки потім ставить його на стіл перед ляльками (в ранньому й на самому початку дошкільного віку послідовність дій не мала для гри такого значення). У грі діти називають свої ролі, розуміють умовність прийнятих ролей. Відбувається поділ ігрових і реальних взаємин. У процесі гри ролі можуть змінюватися.

Для дитини п'ятого року життя однолітки стають більш привабливими та бажаними партнерами по грі, ніж дорослі. У загальну гру запрошується від двох до п'яти дітей, а тривалість спільних ігор становить у середньому 15–20 хв, в окремих випадках може досягати і 40–50 хв.

Діти цього віку стають більш перебірливими у взаєминах і спілкуванні: у них є постійні партнери по іграх, хоча протягом року вони можуть і помінятися кілька разів; дедалі яскравіше проявляється схильність до ігор з дітьми однієї статі. Щоправда, дитина ще не ставиться до інших однолітків як до рівноправних партнерів по грі. Поступово ускладнюються репліки персонажів, діти орієнтуються на рольові

висловлювання одне одного, часто в такому спілкуванні відбувається подальший розвиток сюжету. При вирішенні конфліктів у грі діти дедалі частіше намагаються домовитися з партнером, пояснити свої бажання, а не наполягати на своєму.

Розвивається моторика дошкільнят. Так, у 4–5 років діти вміють переступати через рейки гімнастичної драбини, горизонтально розташованої на опорах (на висоті 20 см від підлоги), тримаючи руки на поясі; підкидають м'яч вгору і ловлять його двома руками (не менше 3–4 разів поспіль у зручному для дитини темпі); нанизують намистини середньої величини (або гудзики) на товсту нитку (або тонкий шнурок з жорстким наконечником). Дитина здатна активно й усвідомлено засвоювати й розучувати рухи, їх елементи, що дає їй змогу розширювати й збагачувати репертуар вже освоєних основних рухів більш складними.

У віці від 4 до 5 років триває засвоєння дітьми загальноприйнятих сенсорних еталонів, оволодіння способами їх використання та вдосконалення обстеження предметів. До 5 років діти, як правило, вже добре володіють уявленнями про основні кольори, орієнтуються у геометричних формах і відношеннях величин. Дитина вже може довільно спостерігати, розглядати й шукати предмети в навколишньому просторі. При обстеженні нескладних предметів дошкільник здатен дотримуватися певної послідовності: виділяти основні частини, визначати їх колір, форму та величину, а потім — додаткові частини. Сприймання в цьому віці поступово стає осмисленим, цілеспрямованим. У середньому дошкільному віці зв'язок мислення та дій зберігається, але вже не є таким безпосереднім, як раніше. У багатьох випадках не потрібно практичного маніпулювання з об'єктом, але у всіх випадках дитині необхідно чітко сприймати й наочно представляти цей об'єкт.

Мислення дітей 4–5 років протікає у формі наочних образів, слідуючи за сприйманням. Наприклад, діти можуть зрозуміти, що таке план кімнати. Якщо дитині запропонувати план частини групової кімнати, то вона зрозуміє, що на ньому зображено. При цьому можлива незначна допомога дорослого, приміром, пояснення того, як позначають вікна та двері на плані. За допомогою схематичного зображення групової кімнати діти можуть знайти заховану іграшку (по позначці на плані).

До 5 років увага стає все більш стійкою (якщо дитина пішла за м'ячем, то вже не буде відволікатися на інші цікаві предмети).

Важливим показником розвитку уваги є те, що до 5 років в діяльності дитини з'являється дія за правилом — перший необхідний елемент довільної уваги.

Саме в цьому віці діти починають активно грати в ігри з правилами: настільні (лото, дитяче доміно) і рухливі (хованки, квач). У дошкільному віці інтенсивно розвивається пам'ять дитини. У 5 років дошкільник може запам'ятати вже 5–6 предметів з 10–15, зображених на пропонованих йому картинках.

У віці 4–5 років переважає репродуктивна уява, що відтворює образи, які описуються у віршах, оповіданнях дорослого, зустрічаються в мультфільмах. Особливості образів уяви залежать від досвіду дитини й рівня розуміння нею того, що вона чує від дорослих, бачить на картинках і т.д. У дітей часто змішується реальне і казкове, фантастичне. Уява допомагає дитині пізнавати навколишній світ, переходити від відомого до невідомого. Однак образи у дитини 4–5 років розрізнені й залежать від мінливих зовнішніх умов, оскільки ще відсутні цілеспрямовані дії уяви. Дитячі твори ще не можна вважати проявом продуктивної уяви, оскільки вони переважно не мають

ще певної мети й будуються без будь-якого попереднього задуму. Елементи ж продуктивної уяви починають лише закладатися у грі, малюванні, конструюванні.

У цьому віці відбувається розвиток ініціативності та самостійності дитини у спілкуванні з дорослими й однолітками. Діти продовжують співпрацювати з дорослими у практичних справах (спільні ігри, доручення), поряд із цим активно прагнуть інтелектуального спілкування, що проявляється в численних питаннях (Чому? Навіщо? Для чого?), прагненні отримати від дорослого нову інформацію пізнавального характеру. Можливість встановлювати причинно-наслідкові зв'язки відображається в дитячих відповідях у формі складнопідрядних речень. У дітей спостерігається потреба у повазі дорослих, їх похвалі, тому на зауваження дорослих дитина п'ятого року життя реагує підвищеною вразливістю.

Спілкування з однолітками як і раніше тісно переплетене з іншими видами дитячої діяльності (грою, працею, продуктивною діяльністю), проте вже відзначаються й ситуації чистого спілкування. Для підтримки співробітництва, встановлення відносин у словнику дітей з'являються слова і вирази, що відображають моральні уявлення: слова участі, співчуття. Прагнучи привернути увагу однолітка і утримати її в процесі мовного спілкування, дитина вчиться використовувати засоби інтонаційної мовної виразності: регулювати силу голосу, інтонацію, ритм, темп мовлення залежно від ситуації спілкування.

У процесі спілкування з дорослими діти використовують правила мовного етикету: слова вітання, прощання, подяки, ввічливого прохання, співпереживання і співчуття. У більшості контактів головним засобом спілкування є мовлення, в розвитку якого відбуваються значні зміни. До 5 років у більшості своїй діти починають правильно вимовляти звуки рідної мови. Триває процес творчої зміни рідного мовлення, придумування нових слів і виразів (У лисого голова босоніж; Дивись, який ползук (про черв'яка) тощо). У мовленні дітей з'являються прийоми художнього мовлення: епітети, порівняння. Особливий інтерес викликають рими, найпростіші з яких діти легко запам'ятовують, а потім складають подібні. Діти 5 років вміють узгоджувати слова в реченні й здатні до елементарного узагальнення, об'єднуючи предмети у видові категорії, називають відмінності між предметами близьких видів: куртка та пальто, сукня й сарафан, жилет і кофта. Мовлення стає більш зв'язним і послідовним. З допомогою вихователя діти можуть переказувати короткі літературні твори, розповідати по картинці, описувати іграшку, передавати своїми словами враження з особистого досвіду. Якщо близькі дорослі постійно читають дошкільнятам дитячі книжки, читання може стати стійкою потребою. У цих умовах діти охоче відповідають на запитання, пов'язані з аналізом твору, дають пояснення вчинкам героїв.

Значну роль у накопиченні читацького досвіду відіграють ілюстрації. У віці 4–5 років діти здатні довго розглядати книгу, розповідати по картинці про її зміст. Улюблену книгу вони легко знаходять серед інших, можуть запам'ятати назву твору, автора, проте швидко забувають їх і підміняють добре відомими. У цьому віці діти добре сприймають вимоги до поводження з книгою, гігієнічні норми при роботі з нею.

У зв'язку з розвитком емоційної сфери дітей значно поглиблюються їх переживання від прочитаного. Вони прагнуть перенести книжкові ситуації в життя, наслідують героїв творів, із задоволенням грають у рольові ігри, засновані на сюжетах казок, оповідань. Діти виявляють творчу ініціативу і придумують власні сюжетні

повороти. Свої пропозиції вони вносять і при інсценуванні окремих уривків прочитаних творів.

Чіпка пам'ять дає змогу дитині багато чого запам'ятати, вона легко вивчає напам'ять вірші й може виразно читати їх на публіці. З наростанням усвідомленості та довільності поведінки, поступовим посиленням ролі мовлення (дорослого і самої дитини), в управлінні поведінкою дитини стає можливим вирішення більш складних завдань у сфері безпеки. Але при цьому дорослому слід враховувати несформованість вольових процесів, залежність поведінки дитини від емоцій, домінування езопової позиції в мисленні та поведінці.

У середньому дошкільному віці активно розвиваються такі компоненти дитячої праці, як цілепокладання й контроль-перевірочні дії на базі освоєних трудових процесів. Це значно підвищує якість самообслуговування, дає дітям змогу освоювати господарсько-побутову працю й працю в природі.

У музично-художній та продуктивній діяльності діти емоційно відгукуються на художні твори, твори музичного та образотворчого мистецтва, в яких за допомогою образних засобів передані різні емоційні стани людей, тварин. Дошкільнята починають більш цілісно спри ймати сюжет музичного твору, розуміти музичні образи. Активніше проявляється інтерес до музики, різних видів музичної діяльності. Виявляється різниця в перевагах, пов'язаних з музично-художньою діяльністю, у хлопчиків і дівчаток. Діти не тільки емоційно відгукуються на звучання музичного твору, а й захоплено говорять про нього (про характер музичних образів і розповіді, засоби музичної виразності, співвідносячи їх з життєвим досвідом). Музична пам'ять дає змогу дітям запам'ятовувати, упізнавати й навіть називати улюблені мелодії.

Розвитку виконавської діяльності сприяє домінування у даному віці продуктивної мотивації (заспівати пісню, станцювати танець, зіграти на дитячому музичному інструменті, відтворити простий ритмічний малюнок). Діти роблять перші спроби творчості: створити танець, придумати музичну гру, імпровізувати нескладні ритми маршу або танцювальної мелодії.

На формування музичного смаку та інтересу до музично-художньої діяльності в цілому активно впливають установки дорослих. Важливим показником розвитку дитини-дошкільника є образотворча діяльність.

До 5 років коло зображуваних дітьми предметів досить широке. У малюнках з'являються деталі. Задум дитячого малюнка може змінюватися по ходу зображення. Діти володіють найпростішими технічними вміннями та навичками. Вони можуть своєчасно насичувати ворс пензля фарбою, промивати пензлик після закінчення роботи, змішувати на палітрі фарби; починають використовувати колір для прикрашання малюнка; можуть розгортати пластичні матеріали круговими й прямими рухами долонь рук, з'єднувати готові частини одну з одною, прикрашати виліплені предмети як за допомогою стеки, так і шляхом вдавнення.

Конструювання набуває характеру продуктивної діяльності: діти замислюють майбутню конструкцію і здійснюють пошук способів її виконання. Вони можуть виготовляти вироби з паперу, природного матеріалу, починають опановувати техніку роботи з ножицями, складають композиції з готових і самостійно вирізаних простих форм. Змінюється композиція малюнків: від хаотичного розташування штрихів, мазків, форм діти переходять до фризкової композиції — розташовують предмети ритмічно в ряд, повторюючи зображення по кілька разів.

Здоров'я та фізичний розвиток

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

■ Спрямовувати роботу на збереження здоров'я дітей, покращення показників їхнього фізичного розвитку.

■ Пояснювати значення фізичних вправ, загартувальних заходів, нетрадиційних методів і засобів оздоровлення для збереження здоров'я.

■ Формувати вміння і навички з ходьби, бігу, стрибків, метання, лазіння, утримування рівноваги; фізичні якості; розвивати функції рівноваги, координацію рухів.

■ Стимулювати бажання разом із педагогом обговорювати причини невдач під час виконання фізичних вправ, брати участь у плануванні спільної рухової діяльності.

■ Виховувати витримку, відповідальність, підтримувати інтерес до занять фізичними вправами, виявляти приязне ставлення одне до одного.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Збереження та зміцнення здоров'я дітей

Загартування. Продовжувати всі види загартування. Забезпечувати достатнє щоденне перебування дітей на свіжому повітрі. Продовжувати проводити місцеві й загальні водні процедури — вологе обтирання, обливання ніг, тіла. Привчати дітей до самостійного вологого обтирання до пояса. Температуру води під час місцевих і загальних водних процедур поступово знижувати.

Фізкультурно-оздоровча робота. Під час ранкової гімнастики та гімнастики після денного сну привчати дітей активно виконувати різні види ходьби, бігу, стрибків і вправ для рук, ніг, тулуба. Звертати увагу на чіткість прийнятих положень, уміння зберігати правильну поставу, виконання вправ, які зміцнюють стопу.

Під час рухливих ігор на прогулянці виховувати бажання дотримуватися правил гри, виконувати відповідну роль; розвивати кмітливість, спритність. Проводити на заняттях, де переважає розумова та ручна праця, фізкультурні хвилинки, між малорухомими заняттями — фізкультурні паузи (динамічні перерви).

Проводити щоденні заняття з фізичної культури тривалістю 25–30 хв. Проводити один раз на місяць День здоров'я, два рази на місяць — фізкультурні розваги, два рази на рік — фізкультурні свята. Під час фізкультурних розваг і свят залучати дітей до виконання спільних вправ, ігор, розваг, підтримувати бажання виявляти свої можливості в рухах.

Підтримувати бажання дітей виявляти рухову активність у різних видах самостійної діяльності, брати участь у рухливих іграх і спортивних вправах, виконувати рухові дії за власним бажанням.

Здоров'язбережувальна діяльність. Проводити щоденно ранкову гімнастику з використанням дихальних вправ, хороводних ігор, ігор малої та середньої рухливості, «рухового оповідання»; гімнастику після сну з використанням дихальних вправ, вправ профілактичного спрямування та загальнорозвивальних, доріжки здоров'я.

Проводити щоденно перед початком занять розумового характеру та на статичних заняттях хвилинки здоров'я з використанням гімнастики для очей, дихальної та пальчикової гімнастики, малорухливих ігор та загальнорозвивальних вправ, а між заняттями — динамічні перерви (фізкультпаузи) з використанням загальнорозвивальних вправ, основних рухів, дихальної гімнастики, масажу рук,

танцювальних рухів, ритмічної гімнастики, рухливих ігор на обмеженій площі малої та середньої рухливості.

Залучати дітей на прогулянці до рухової діяльності з використанням рухливих ігор та вправ спортивного характеру, основних рухів, імітаційних дихальних вправ, пальчикової та ритмічної гімнастики, гімнастики для очей, елементів релаксації.

На заняттях з фізичної культури активно використовувати інноваційні технології, різноманітний арсенал рухових дій, дихальну та пальчикову гімнастику, елементи релаксації, вправи з психогімнастики, фітбол-гімнастику, загальнорозвивальні вправи профілактичного спрямування, вправи для напруження та розслаблення м'язів.

Разом з медичним персоналом проводити оздоровчо-профілактичні заходи: фітотерапію (вітамінний, заспокійливий чаї, відвари та настої, інгаляції з фітонцидами, лікарськими рослинами, сольові, лужні інгаляції), ароматерапію (носіння «часникового намиста», зрошення фізичної та музичної зал перед кожним заняттям відваром ялинкової хвої, використання аромалампи), полоскання ротової порожнини, горла, промивання носової порожнини.

Виховання культурно-гігієнічних навичок. Удосконалювати навички культури прийняття їжі. Вчити правильно сидіти за столом.

Учити дітей самостійно вмиватися, стежити за чистотою своїх рук. Привчати правильно чистити зуби і причісуватись; під час кашлю відвертатися, прикриваючи рот носовою хустинкою.

Фізична культура

Вправи з основних рухів

Ходьба. Ходити на носках, врозтіч, за сигналом знаходити своє місце в колоні, зупинятися під час ходьби; одне за одним у колоні, невеликими групами і всією групою зі зміною ведучого, темпу, парами, змійкою між предметами; по колу, зі зміною напрямку, за сигналом чергувати ходьбу з бігом (з іншим рухом), приставним кроком лівим і правим боком з рухами рук (оплеск над головою, перед грудьми, за спиною); широким і дрібним кроком, з різним положенням рук, по колу, зі зміною напрямку, в чергуванні з іншими рухами.

Біг. Бігати одне за одним у колоні, врозтіч, за сигналом знаходити своє місце в колоні, зупинятися під час бігу, зі зміною ведучого, по вузькій доріжці, між лініями; невеликими групами і всією групою зі зміною ведучого, парами, змійкою між предметами, широким кроком; по колу зі зміною напрямку; з прискоренням і уповільненням темпу, човниковим бігом (3 рази по 5 м); з високим підніманням колін, врозтіч з вивертанням; 40–60 м із середньою швидкістю у чергуванні (3–4 рази) з ходьбою (півдистанції (20–30 м) — повільний біг, півдистанції — ходьба); наввипередки до 15–20 м. Бігати 10, 20 м з максимальною швидкістю. Пробігати швидко 10 м з перервами (2–3 рази). Пробігати повільно до 240 м по пересіченій місцевості.

Стрибки. Стрибати, енергійно відштовхуючись обома ногами, на місці та просуваючись уперед (відстань 3–4 м); з обертанням навколо себе ліворуч і праворуч; на обох ногах, просуваючись уперед (відстань 3–4 м); у довжину з місця на відстань 50–55 см, приземлюючись на обидві ноги з перекатом з п'яток на носки. Стрибати в довжину з місця на відстань 55–60 см; через 2–3 мотузки, відстань між якими до 50 см, з обруча в обруч з плоским ободом (2–4 обручі). Виконувати по 20 стрибків на місці (2–3 рази з невеликими перервами). Стрибати вгору, намагаючись дістати предмет,

підвішений на 10–12 см вище піднятих вгору рук дитини; з ноги на ногу. Стрибати в довжину з місця на відстань 65–75 см з приземленням на м'який ґрунт. Стрибати через предмети заввишки 5–10 см, відштовхуючись обома ногами.

Зістрибувати з лави, куба, пенька висотою 20–30 см. Стрибати через 4–6 мотузок, відстань між якими до 50 см. Стрибати вгору на двох ногах із 3–4 кроків розбігу. Виконувати стрибки з короткою скакалкою.

Кочення, кидання, ловіння, метання. Катання м'яча одне одному з відстані 1,5–2 м. Прокочувати м'ячі, кульки, обручі між предметами, у ворота завширшки 50 см з відстані 1,5–2 м. Катання м'яча між палицями, лініями, шнурами (довжина доріжки — 2–3 м). Підкидати м'яч угору і ловити його (4–5 разів підряд). Ударяти м'яч об землю (підлогу) і ловити його двома руками. Кидати м'яч одне одному і ловити його з відстані 1,5–2 м. Метати м'яч, мішечки з піском вагою 100 г правою та лівою руками на дальність (наприкінці року на відстань 3,5–6,5 м) способом із-за спини через плече. Прокочувати м'ячі, кульки, обручі між предметами, у ворота завширшки 50 см з відстані 2–2,5 м. Кидати м'яч одне одному обома руками знизу та від грудей і ловити його (відстань — 1,5–2 м). Кидати м'яч двома руками від грудей через мотузку, натягнуту на висоті піднятої руки дитини (відстань — 2 м). Кидати м'яч одне одному двома руками із-за голови в положенні стоячи, сидячи. Відбивати м'яч об землю (підлогу) однією рукою. Метати маленькі м'ячі, сніжки, шишки правою та лівою руками на дальність (4–5 м) способом із-за спини через плече. Перекидати маленькі м'ячі правою і лівою руками через мотуку, підвішену на рівні голови дитини, з відстані 2–2,5 м від мотузки.

Метати мішечки з піском, м'ячі в горизонтальну ціль (ящик, кошик) з відстані 2,5–3 м правою і лівою руками способом зверху, знизу, із-за спини через плече. Відбивати м'яч об підлогу правою та лівою руками не менше 5 разів поспіль. Кидати м'яч об стінку і ловити його.

Метати у вертикальну ціль — щит (центр мішені — 1,5 м) з відстані 2–2,5 м правою і лівою руками способом знизу, зверху, із-за спини через плече. Кидати м'яч одне одному обома руками знизу, із-за голови, від грудей і ловити його (відстань — 1,5–2 м).

Повзання, підлізання, пролізання, перелізання, лазіння. Підлізати під палицю, мотузку, дугу заввишки 40–50 см правим, лівим боком і грудьми вперед. Повзати по дошці, гімнастичній лаві в упорі стоячи на колінах, спираючись кистями рук, лежачи на животі, відштовхуючись руками. Повзати по підлозі накарачках: з опорою на кисті (передпліччя), коліна та ступні ніг. Повзати по похилій дошці в упорі стоячи на колінах, спираючись кистями, вгору і вниз, змійкою між предметами. Пролізати в обруч діаметром 50–60 см правим і лівим боком, грудьми вперед. Повзати на животі під лавою. Переходити з одного прольоту гімнастичної стінки на інший приставним кроком ліворуч і праворуч. Пролізати між предметами, підлізати під нижню рейку гімнастичної лави. Повзати по підлозі (траві) з опорою на кисті (передпліччя), коліна та ступні ніг до 8–10 м. Підлізати під низькі гілки. Перелізати через колоду, лаву. Лазити по гімнастичній стінці, парканчику, похилій драбинці заввишки до 2 м приставним кроком; змінним кроком (однойменним, різнойменним).

Рівновага. Ходити по доріжці, гімнастичній лаві завширшки 15–20 см і заввишки 25–30 см. Ходити по дошці з мішечком на долоні.

Ходити і бігати по прямій та звивистій доріжках, обминаючи дерева, кущі тощо. Ходити по ребристій дошці, по обмеженій горизонтальній і похилій площині (колоді, дошці). Підніматись на гірку, сходити або збігати з неї. Ходити по мотузці завдовжки 10 м, покладеній на підлогу прямо, колом та зигзагоподібно, обхоплюючи її стопою.

Ходити по мотузці з мішечком на голові (вага — 300–400 г, розмір — 12x18 см), руки в сторони, руки на поясі. Утримувати рівновагу, стоячи на носках, руки вгору; утримувати рівновагу на одній нозі, піднявши другу вперед або в сторону, руки на поясі. Ходити та бігати по дошці завширшки 15–20 см, один кінець якої піднято на висоту 30–35 см. Переступати через палицю або мотузку на висоті 20–25 см.

Переступати через рейки драбини, піднятої від землі на 25 см. Ходити по гімнастичній лаві (колоді) з рухами рук вперед, у сторони та переступати через предмети (кубики, м'ячі). Робити переكات з п'яток на носки і навпаки, стоячи на гімнастичній палиці. Переступати через куби, палиці (висота — 40 см). Ходити по колоді (лаві) горизонтальній, похилій прямо, боком, приставним кроком. Ходити по гімнастичній лаві, ставлячи ногу з носка, руки в сторони. Утримувати рівновагу, стоячи на носках, руки вгору; утримувати рівновагу на одній нозі, друга зігнута в коліні перед собою або в сторону, руки на поясі. Крутитися в обидві сторони, руки на поясі, в сторони. Розійтись удвох на лаві (дошці) і починати рух назустріч одне одному з обох боків лави.

Загальнорозвивальні вправи. Загальнорозвивальні вправи виконуються з різними предметами і з різних вихідних положень (стоячи, сидячи, лежачи).

Вправи для рук і плечового пояса. Піднімати руки вперед, в сторони, вгору і опускати по черзі. Піднімати руки вперед-вгору, опускати, відводити назад (ривком). У положеннях руки в сторони, вперед стискувати і розтискувати кисті, обертати їх, зводити і розводити пальці.

Ставити руки перед грудьми, закладати кисті за голову і розводити лікті. Робити колові рухи зігнутими в ліктях руками. Піднімати руки через сторони вгору, щільно притискуючись спиною до стіни. Піднімати палицю, обруч вгору, опускати їх за плечі.

Вправи для ніг. Підніматися на носки і стояти. Виставляти по черзі ноги вперед на п'ятку, потім на носок, робити притупування. Виконувати поспіль 4–5 напівприсідань. Присідати, тримаючи руки на поясі, відводячи руки в сторони, розводячи руки в сторони з положення вперед. Згинати ногу в коліні, випрямляти вперед, знову згинати і розгинати. Витягувати носки, згинати ступню. Піднімати пальцями ніг мотузку; захоплювати ступнями обох ніг і перекладати з місця на місце предмети. Переступати приставним кроком в сторону, спираючись п'ятками на палицю, канат, носками — на підлогу.

Вправи для тулуба. Повертатися в сторони, тримаючи руки на поясі, розводячи їх у сторони (плавно і ривком). Стійка «ноги разом» (нарізно), нахилитися вперед, діставати руками носки ніг, класти і піднімати з підлоги предмети. Нахилитися в сторони, тримаючи руки за головою (спиною). Прокочувати навколо себе м'яч, сидячи на підлозі й стоячи на колінах. Піднімаючи по черзі ноги, перекладати над ногою предмет з однієї руки в другу. Трохи піднімати обидві ноги над підлогою в упорі сидячи, згинати і випрямляти, опускати їх на підлогу. Сідати і вставати з положення «ноги калачиком». В упорі, стоячи на колінах, прогинати і вигинати спину, по черзі піднімати руки. З положення сидячи лягти на спину з підтримкою, знов сісти. Лежачи на спині, виконувати різноманітні рухи: по черзі піднімати і опускати прямі ноги,

одночасно згинати і розгинати їх. Перевертатися зі спини на живіт, тримаючи у витягнутих угору руках предмет. Трохи піднімати витягнуті вперед руки, плечі і голову, лежачи на животі.

Танцювальні вправи. Рухатися відповідно до темпу музики, парами, по колу, у танцях та хороводах. Чітко зупинитись та рухатись за музичним сигналом. Виконувати рухи відповідно до характеру мелодії і змісту пісні.

Шикуння і перешиковування. Самостійно шикуватися невеликими групами і всією групою в колону, в коло, в пари, в шеренгу; перешиковуватись у ланки. Повертатися праворуч, ліворуч, кругом. Рівнятись за орієнтиром.

Рухливі ігри та ігрові вправи

Ігри з ходьбою, бігом, на утримання рівноваги: «Знайди собі пару», «Мак», «Кольорові автомобілі», «Про Катрусю і цапка», «Пташки і кіт», «Іменинний пиріг», «Пастух і стадо», «Качечка», «Прапорці», «Чапля на болоті».

Ігри з повзанням і лазінням: «Не дзвони», «Діти і вовк», «Кошенята й цуценята», «Прудкі мавпочки», «Равлик на галявинці».

Ігри з киданням та ловінням предметів: «Лови, кидай, падати не давай!», «М'яч через сітку (мотузку)», «Збий булаву», «Школа м'яча», «Кеглі».

Ігри зі стрибками: «Зайці й вовк», «Лисиця в курнику», «Зайчик сірий умивається», «Жабки і журавлі», «Горобчики», «Не замочи ніг», «Подзвони в брязкальця».

Ігри на орієнтування в просторі: «Знайди, де заховано», «Знайди і промовчи», «Хто вийшов», «Відгадай за голосом», «У лісочку на горбочку».

Ігри на обмеженому місці (на веранді, під навісом): «Карлики та велетні», «Лелека», «Антенa», «Бережи предмет», «Гарячий м'яч».

Ігри за столом: «Видуй кульку із чашки», «Ручний квач», «Піймай м'ячик», «Хто вище?», «Підніми палець».

Атракціони: «Будь уважним», «Мотальники», «Швидко візьми, швидко поклади», «Побудуй башту», «Яка пара швидше донесе повітряну кульку», «Кому дістанеться кегля?», «Хто швидше перенесе предмети».

Українські народні рухливі ігри: «Подольночка», «Мак», «У дзвона», «Сірий кіт», «Кіт і миша», «Маринка», «Чаклун».

Вправи спортивного характеру

Катання на санчатах. Спускатися з невисокої гірки по одному, гальмувати під час спуску п'ятами. Катати на рівному місці вдвох одного. Ігри та ігрові вправи: «Санна плутанина», «Санний потяг», «Парне катання», «Веселі трійки», «Санне коло».

Ходьба на лижах. Ходити на лижах перемінним ковзним кроком одне за одним. Виконувати поворот переступанням на місці, праворуч і ліворуч, кругом в обидва боки. Підніматись на гірку ступаючим кроком, напів'ялинкою, спускатись з гірки. Самостійно брати і ставити лижі на місце; знімати і надягати їх, переносити їх, тримаючи під рукою. Проходити на лижах 800–1200 м. Ігри: «Ширше крок», «Ворітця», «Хто далі пройде», «Пройди і не зачепи», «Карусель у лісі».

Катання на велосипеді. Кататися на триколісному і двоколісному велосипедах по прямій, по колу; робити повороти праворуч, ліворуч. Ігри та ігрові вправи: «Хто швидше?», «Проїдь у ворота», «Потяг», «Хто проїде останнім?».

Плавання. Ходити та бігати по дну басейна, допомагаючи гребковими рухами рук. Вистрибувати з води якомога вище. Занурюватись у воду з головою; присівши,

обхопити гомілки (підборіддя на поверхні води), зробити вдих, затримуючи дихання, голову опустити у воду.

Сидячи по пояс у воді, підняти руки вперед-угору, зробити вдих, затримуючи дихання, нахилитись уперед, повільно лягти на воду, плавати подібно медузі або морській зірці. Встати на ноги. Ковзати на грудях та на спині з допомогою дорослого, як торпеда.

Вправи для оволодіння плаванням у стилі «кроль»: рухати ногами, як при плаванні кролем, в упорі, сидячи, руки прямі (на бортику басейна та у воді); те ж саме в упорі, лежачи на прямих руках. Стоячи по пояс у воді, виконувати прямими руками колові обертання вперед та назад одночасно та по черзі. Ігри у воді: «Чапля», «Каруселі», «Брід», «Бігом за м'ячиком», «Гойдалка», «Катання на кругах», «Покажи п'ятки».

Піші переходи (дитячий туризм)

Піші переходи, прогулянки за межі ДНЗ. Ходити у природному для дітей темпі двома переходами (по 20–30 хв кожний). Під час прогулянок за межі ДНЗ виконувати основні рухи, загальнорозвивальні вправи, рухливі ігри, ігрові вправи у природних (незвичних) умовах, поєднувати пізнавальну та рухову активність.

МОВЛЕННЯ ДИТИНИ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

🎬 Удосконалювати звукову культуру мовлення: розвивати мовленнєвий слух та правильне дихання, силу голосу; уточнювати, закріплювати правильну вимову звуків рідної мови; розвивати інтонаційну виразність мовлення; формувати елементарне усвідомлення звукового складу мови.

🎬 Сприяти розвитку словника: збагачувати лексику новими, раніше невідомими словами, образними виразами, приказками; допомагати розумінню їх значення, використанню їх у спілкуванні з однолітками та дорослими.

🎬 Формувати граматичну правильність мовлення: спонукати до вживання різних типів речень, дотримуючись граматичного ладу мовлення; граматично правильно узгоджувати слова у роді, числі й відмінку, вживаючи різні частини мови; утворювати та вживати слова у різних граматичних формах.

🎬 Розвивати зв'язне мовлення: відповідати на запитання, ставити їх співрозмовникам; учити переказувати казки, складати невеликі оповідання, спираючись на чуттєвий досвід; мовленнєву та пізнавальну активність.

🎬 Виховувати любов до рідної мови, бажання нею спілкуватися, мовленнєву культуру, сприяти засвоєнню і практичному вживанню правил етики у спілкуванні з однолітками та дорослими.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

У світі звуків. Розвивати мовленнєве дихання, артикуляційний апарат, фонематичне сприймання: розвиток умінь слухати й чути мовні та немовні звуки (з навколишнього середовища) й інтонації мовлення, розрізняти їх, наслідувати тощо; учити впізнавати слова близького звучання (рими) і самим добирати подібні слова; розрізняти значення слів, які різняться одним звуком (день — пень); правильно вживати наголос у словах. Уточнювати, закріплювати правильну вимову всіх звуків рідної мови, автоматизувати правильну вимову свистячих, шиплячих, сонорних груп приголосних звуків; слів з апострофом.

Вправляти у правильному і по можливості швидкому промовлянні нескладних скоромовок, утішок з різними групами звуків.

Знайомити з тим, що слова складаються зі звуків, звучать по-різному, звуки вимовляються у певній послідовності. В іграх і вправах формувати уміння проспівувати голосні звуки мови; розрізняти на слух тверді та м'які приголосні (без вживання термінів). Практично, без визначення, ознайомлювати з термінами «звук», «слово». Формувати уміння часткового звукового аналізу слів: встановлення послідовності звуків у слові з 3–4 звуків без збігу приголосних; виокремлення першого, а згодом останнього звука в мовленому слові; визначення місця запропонованого звука у слові; називання слова із заданим звуком; визначення кількості звуків; пригадування слів із заданим звуком. Учити виділяти голосом звук у мовленому слові: вимовляти заданий звук протяжно, гучно (ж-ж-ж-ук), називати ізольовано. Вправляти у самостійному доборі слова із заданим звуком на основі поданих предметних малюнків в іграх; в умінні передавати за допомогою інтонації різний настрій. Закріплювати вміння говорити чітко, виразно, володіти силою голосу, різним темпом мовлення.

Слово до слова — зложиться мова. Продовжувати збагачувати, уточнювати, активізувати словник дітей різними частинами мови відповідно до тем: «Родина», «Людина серед людей», «Про ввічливість», «Наш дитячий садок», «Різних професій у світі багато», «Україна — рідний край», «Вогонь і діти», «Світлофор-моргайко», «Тварини», «Рослини» тощо. Приділяти увагу правильному розумінню різних слів дітьми, точному вживанню їх за змістом. Поповнювати словниковий запас дітей словами — назвами предметів та явищ навколишнього світу, дій, ознак, кількості; тварин жіночого роду (вовчиця, слониха), дитинчат (кошеня, зайченя) із пестливими суфіксами (кошенятко, зайченятко) і предметів (дзеркальце, віконце); людей за фахом, дією (продавець, поштар), за характерною ознакою (сплюха, хвастун); ознак (умитий, намальований); а також складними словами (листопад, електро прилад тощо). Учити при порівнянні предметів виділяти і точно позначати істотні ознаки, якості і властивості предметів. Збагачувати мовлення дітей словами з близьким та протилежним значенням (солодкий — кислий). Знайомити дітей з різними значеннями багатозначних слів (хвостик мишки та хвостик у яблука); використовувати узагальнюючі слова (їжа, іграшки, посуд, меблі, одяг, взуття, овочі, фрукти, дерева, кущі, квіти, трави). Розвивати вміння групувати предмети за характерними ознаками, властивостями (стіл письмовий, обідній, журнальний; одяг для хлопчиків, для дівчаток, для чоловіків, для жінок).

Пояснювати дітям, що люди спілкуються за допомогою слів. Учити відповідати на запитання типу «Яким словом це називається?», «Які ще ви знаєте слова?», «Хто хоче назвати своє слово?». Формувати вміння відгадувати описові загадки про іграшки, предмети, істот, явища.

У країні граматики. Вправляти дітей у вживанні слів — назв предметів у різних граматичних формах. Учити утворювати складні форми слів: іменники чоловічого та середнього роду в родовому відмінку (меду, снігу, трамвая, пальта) та в родовому відмінку множини (цуценя — цуценят). Звертати увагу на різні способи творення слів (хлібниця, цукорниця, сільниця); слова — назви взуття у множині й однині (чоботи — чобіт, черевики — черевик); назви малят тварин, птахів (жабеня, горобеня); назви людей за характерною ознакою (добряк, весельчак), за фахом (садівник); утворення

назв приміщень за їх призначенням (спальня, вітальня); іменники з кількісними числівниками (одна лялька, дві ляльки), збірними (двоє хлопців, троє зайчиків), порядковими (перший день, третій раз); дієслова у різних особових формах із змінами звуків (робити — роблю); дієслова в наказовій формі (намалюй, зачини); форми дієслова хотіти; прикметники вищого й найвищого ступенів (добрий — добріший — найдобріший); прикметники з посиленою ознакою (злий — злющий, хитрий — хитрющий) та інше.

Стимулювати дітей до вживання різних типів речень (простих, складних), з однорідними членами (наш котик маленький, сірий, пухнастий), із сполучниками і, а, але, займенниками ви, наш, ваш, хто, що, чий, який; будувати речення з допомогою вихователя та самостійно.

Ми розмовляємо. Продовжувати вчити самостійно будувати відповідь згідно із запитаннями різного типу: констатації (Хто? Що? Де? Який?), причинно-наслідкові (Як? Чому? Навіщо?); відповідати на запитання загадок; вчити культурі спілкування; привчати у розмові з дорослими, однолітками вживати слова ввічливості. Спонукаючи до постановки запитань різного типу (пошукові, запитання, що стимулюють до виявлення внутрішнього емоційного стану співрозмовника), до мовленнєвої та пізнавальної активності. Формувати вміння будувати діалог в уявних сюжетних ситуаціях («У транспорті», «У магазині», «У гостях», «У театрі» тощо) та в іграх як мовними, так і немовними засобами (погляд, міміка, жести, рухи); емоційно сприймати й відгукуватися на театральні вистави та інсценівки у виконанні дорослих (співчувати, співпереживати разом з акторами, дякувати).

Ми розповідаємо. Продовжувати вчити дітей уважно слухати, розуміти й переказувати відомі та вперше почуті невеликі казки та оповідання: виразно передавати зміст, називати імена персонажів, відтворювати пряму мову, сприяти включенню у переказ примовок з тексту казки, якомога точнішій передачі мовлення персонажів, стежити за послідовністю відтворення подій. Заохочувати дітей до участі в коротких етюдах для формування елементів акторської майстерності (жести, міміка, інтонація, сценічний рух, сценічне мовлення). Вчити складати в іграх невеликі загадки — описи предметів та іграшок, за якими безпосередньо спостерігають; описові загадки про добре знайомі іграшки, предмети, за якими безпосередньо не спостерігають; порівняльний опис двох іграшок, картинок; описувати добре знайомі сюжетні та предметні картини; сюжетні розповіді за добре знайомим змістом картини; з допомогою вихователя складати розповіді про іграшку (за запитаннями вихователя, а потім самостійно): описувати її якості і властивості (зовнішній вигляд і одяг, якщо це лялька), називати найбільш характерні ознаки; з особистого досвіду, з допомогою вихователя, на запропоновану тему, приміром: «Моя улюблена іграшка», «Як ми саджали цибулю», «Як ми збирали букет з осіннього листя» тощо.

ДИТИНА В СОЦІУМІ

ПРЕДМЕТНИЙ СВІТ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

 Поглиблювати знання дітей про предметний світ довкола.

 Дати дітям знання про те, що всі речі, які знаходяться довкола, відносяться до рукотворного світу.

🎬 Ознайомити дітей з видами матеріалів (дерево, пластик, гума, тканина, глина), з яких виготовляють речі, та елементарними способами їх обробки (витесаний, пошитий).

🎬 Продовжувати вчити дітей орієнтуватися у предметах одного виду, порівнювати предмети між собою, знаходячи спільні та відмінні якості.

🎬 Вчити дітей знаходити альтернативне застосування предметам, виходячи з їх властивостей та якостей.

🎬 Продовжувати знайомити з будовою предметів, встановлювати аналітичні зв'язки між властивостями предметів та навколишнього середовища (що станеться, якщо ложка стане паперовою).

🎬 Продовжувати вчити використовувати узагальнювальні назви предметів (іграшки, посуд, білизна).

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Ознайомлювати дітей з українським народним житлом (хата, хатина, хатинка), особливостями інтер'єру та подвір'ям.

Формувати уявлення про різні види будівель у місті (багатопверхівка, міст, торговельний центр, школа) та селі (будинок, курник, клуня, хлів). Поглиблювати знання про предмети побуту та інтер'єру в квартирі (будинку).

Продовжувати ознайомлювати дітей з одягом та взуттям. Вчити дітей добирати одяг відповідно до місця (в гості — гарну сукню, на пляж — купальний костюм), сезону, статі.

Продовжувати ознайомлювати з приміщеннями дитячого садка, їх предметним середовищем (екскурсії на кухню, в кабінет медичної сестри).

Продовжувати ознайомлення дітей з будовою та функціональним призначенням електротехніки, транспорту, інструментів. Розширювати знання дітей про працю людей з різними видами техніки. Дати знання про техніку, яку використовують на фабриках та заводах для виробництва продуктів харчування та побутових речей. Формувати уявлення про їх безпечне використання.

Ознайомити дітей з видами пересування, якими користувались люди в давнину (коні, воли). Уточнити знання дітей про вантажний та пасажирський транспорт, розширювати знання про інші його види, зокрема: залізничний, морський, повітряний. Поглибити знання дітей про комунальний та спеціальний транспорт, військову техніку.

Розширювати знання про традиційні предмети побуту (посуд, знаряддя праці), а також про народні обереги: рушник, віночок, сорочка-вишиванка.

СОЦІАЛЬНИЙ СВІТ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

🎬 Продовжувати ознайомлювати дітей із соціальним світом.

🎬 Розвивати розуміння того, що людина — член суспільства.

🎬 Формувати знання дітей про соціальні ролі людей у сім'ї та суспільстві.

🎬 Розвивати морально-етичні уявлення стосовно людських взаємин, зокрема, позитивних залежностей між людьми, як-от: взаємодопомога, підтримка, безкорисливість, дружба, любов тощо.

🎬 Формувати ціннісне ставлення до батьківщини, праці, природного і рукотворного світу.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Родина. Розширювати знання про культуру сімейних стосунків, обов'язки кожного члена сім'ї, в тому числі права й обов'язки дитини; значення взаємодопомоги, спільної праці, радість сімейного відпочинку. Формувати уявлення про родину, що об'єднує усіх родичів батька та матері, способи підтримки родинних стосунків (спілкування, гостини, родинні свята тощо). Сприяти розумінню того, що всі члени сім'ї мають потреби в духовних і матеріальних цінностях, вчити виявляти стриманість у власних бажаннях (не вимагати від батьків того, чого вони не можуть дати). Виховувати повагу до рідних, любов, ніжність, ввічливість, тактовність, бажання допомагати старшим.

Привчати спілкуватися спокійно, не втручатися у розмову дорослих.

Людина серед людей. Продовжувати ознайомлювати з правилами поведінки між людьми в системах: дорослі — дорослі, дорослий — дитина, дитина — діти. Поглиблювати уявлення про позитивні й негативні риси характеру людей (добрий — злий, ввічливий — грубий, щедрий — жадібний, чуйний — жорстокий, чесний — брехливий); дати уявлення про наслідки негативних рис характеру людини. Вчити визначати і називати моральну якість (рису характеру) за конкретними вчинками, діями; співвідносити власну поведінку з моральним еталоном. Вчити виявляти чуйність, доброту, ввічливість, щедрість, чесність, скромність у конкретних життєвих ситуаціях. Викликати бажання наслідувати позитивні моральні зразки. Сприяти формуванню довіри і поваги до близьких дорослих (батьків, вихователів, знайомих) та однолітків, обачливого ставлення до незнайомих, чужих на вулиці, у дворі тощо. Продовжувати знайомити з правилами поведінки у громадських місцях.

Наш дитячий садок. Уточнювати та поглиблювати знання дітей про власну групу, особливості життєдіяльності, правила поведінки та добрих взаємин. Розширювати уявлення дітей про призначення, зміст роботи дошкільного закладу, діяльність його підрозділів (медичного кабінету, харчоблоку, пральні), сприяти усвідомленню суспільної значимості праці педагогічних працівників, медичного, технічного персоналу, кухарів та ін. Виховувати ціннісне ставлення до дошкільного закладу: роботи працівників та матеріальних цінностей.

Україна — рідний край. Розширювати та уточнювати уявлення про рідне місто (селище), ознайомити з назвою вулиці, де живе дитина, та вулиці, де розташований дитячий садок. Виховувати почуття гордості за рідну домівку, вулицю, шанобливе ставлення до людей, що оберігають навколишню красу, примножують її. Ознайомити з назвою країни — Україна, корінним населенням країни (українцями), характерними рисами українського народу. Дати первинні уявлення про державні символи (герб, прапор, гімн), виховувати повагу до них. Ознайомити з національним одягом. Дати уявлення про державну мову (українську). Розвивати інтерес до історичних подій на рідній землі. Сприяти вихованню приналежності до українського народу, любові до Батьківщини.

Різних професій у світі багато. Продовжувати ознайомлення дітей з працею медичних працівників, уточнюючи знання дошкільників про поліклініку і роботу лікарів, з якими діти мають досвід спілкування: педіатра, хірурга, стоматолога, окуліста, отоларинголога. Формувати первинні уявлення про роботу лікарів «швидкої допомоги».

Поглиблювати уявлення про представників мужніх професій: рятувальника, поліцейського, військового, пожежника, льотчика, охоронця. Ознайомлювати зі змістом їхньої роботи, трудовими буднями.

Формувати елементарні уявлення про професію космонавта.

Розширювати уявлення про робітничі професії: листоноші, будівельника, водія, машиніста, кранівника, перукаря, швачки, продавця, пекаря, кухаря. Ознайомити з місцем, знаряддями та змістом їхньої роботи, суспільною значимістю праці.

Формувати уявлення про зміст та значення діяльності працівників сільськогосподарського сектора: фермера, комбайнера, доярки, ветеринара.

Поглиблювати знання дітей про працю людей на різних видах техніки. Виховувати самостійність, охайність та відповідальність у власній трудовій діяльності.

Економічне виховання. Орієнтуючись на характерні особливості регіону, знайомити дітей з виробництвом окремих речей та продуктів. Дати уявлення про ресурси, необхідні для фабрик та заводів, людей як виробників та споживачів товарів. Розкрити послідовність процесу руху продукту від виробника до покупця. Уточнити знання дітей про соціальні об'єкти, де можна придбати товари. Поглиблювати уявлення дітей про гроші, їх необхідність та цінність; значення здійснення вибору під час покупок, роль реклами.

Допомогти зрозуміти, що є те, чого не можна купити за гроші (любов близьких, дружбу, здоров'я).

Вогонь і діти. Дати дітям уявлення про джерела вогню, його роль у житті людини, користь і небезпеку. Пояснити причини виникнення пожеж. Ознайомити з правилами протипожежної поведінки.

Світлофор-моргайко. Знайомити дітей з правилами дорожнього руху, різними видами пішохідних переходів (наземний — «зебра», надземний, підземний), роботою світлофора, його призначенням. Дати уявлення про проїжджу частину дороги, тротуар. Ознайомити з інформаційно-вказівними дорожніми знаками (зупинка, пішохідний перехід, пішохідна доріжка, підземний пішохідний перехід, надземний пішохідний перехід, пункт зупинки). Розширити знання про транспортну техніку, призначення пасажирського, вантажного транспорту, комунальної техніки, різні види громадського транспорту, дії водія. Ознайомити з правилами поведінки на вулиці, в громадському транспорті.

ГРА ДИТИНИ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

 Сприяти формуванню стійких ігрових інтересів, диференціювати ігрові інтереси хлопчиків та дівчаток.

 Заохочувати дітей до спільних ігор.

 Збагачувати та перетворювати ігрове середовище з метою заохочення дітей до вирішення ігрових завдань.

 Учити виявляти творчість та ініціативність у процесі гри.

 Сприяти створенню власного задуму майбутньої гри, способів побудови ігрового образу, тематики і сюжетів індивідуальної та спільної гри.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Творчі ігри. Формувати у дітей вміння спільно обирати тему гри, розподіляти ролі, погоджувати ігрові дії. Вчити організовувати гру: обирати місце та облаштовувати його відповідно до сюжету.

Спонукаати дітей до відображення в іграх правил культурної поведінки, до побудови гри на засадах доброзичливості та взаємодопомоги.

Збагачувати зміст ігрової діяльності за рахунок розгортання нових, послідовно пов'язаних між собою сюжетів, відображення подій з реального життя, улюблених мультфільмів, літературних творів.

Підтримувати прояви дитячої ініціативи та фантазування.

Формувати уміння діяти узгоджено, уникати конфліктів, самостійно знаходити вихід із складних ситуацій.

Орієнтовна тематика завдань: «Сім'я», «Дитячий садок», «Лікарня», «Швидка допомога», «Рятувальники», «Водії та пішоходи», «Льотчики», «Листоноші», «Будівництво», «Перукарня», «Ательє мод», «Магазин», «Супермаркет», «Пекарня», «Фермерське господарство», «Садівники» тощо.

Конструктивно-будівельні ігри. Розвивати вміння використовувати раніше набутий досвід для зведення нескладних конструкцій; спонукаати до зведення складніших конструкцій (багатоповерховий будинок, двоярусна парковка) як за зразком вихователя, так і самостійно. Вчити будувати споруду за обраною тематикою (задумом), планувати, якою вона буде, обирати матеріали для будівництва, радитись з іншими учасниками гри щодо послідовності зведення. Заохочувати дітей до використання споруд з будівельного матеріалу в сюжетно-рольових іграх.

Орієнтовна тематика завдань: багатоповерховий будинок для іграшок, дитячий садок, ігровий майданчик, міст через річку, гараж для автомобілів, магазин, зоопарк (вольєри для тварин), фермерське подвір'я, а також тунель для автомобілів, міст через річку (вузький, широкий), снігова вежа, лабіринт (з природних матеріалів).

Ігри-драматизації, інсценівки, театралізації (див. Підрозділ «Театральна мозаїка» розділу «Дитина у світі культури»).

Ігри за правилами

Дидактичні ігри. Створювати сприятливі умови для розвитку пізнавальної активності дітей в різних сферах життєдіяльності. Вчити використовувати в процесі ігрової діяльності набуті знання, власний життєвий досвід. За допомогою дидактичних ігор продовжувати розвивати у дітей пам'ять, увагу, мислення. Активізувати та збагачувати словниковий запас, розвивати зв'язне мовлення.

Формувати уміння групувати предмети за заданими ознаками, виокремлювати спільне та відмінне, розташовувати предмети у порядку збільшення або зменшення, використовувати у мовленні числівники, орієнтуватись у часі.

Закріпити за допомогою ігор знання дітей про природне та суспільне докільля. Розвивати уміння вирішувати ігрові задачі, дотримуючись правил, доводити розпочату гру до кінця.

Орієнтовна тематика завдань:

— ознайомлення із суспільним докільлям: «Постав посуд на полиці», «Що зайве?», «Віночок», «Чарівна скринька», «Розставимо меблі в кімнаті», «Транспорт», «Знайди за описом», «Впізнай на дотик», «Хто як працює?», «Половинки», «Буває — не буває», «Що з чого зроблено?», «Знайди пару», «Для чого потрібно...», «Чарівний промінчик», «Наведи лад», «Добре — погано» тощо;

— ознайомлення з природним докільлям: «З якої гілки дітки?», «Впізнай на смак», «Що де росте?», «Магазин квітів», «Хто де живе і чим харчується?», «Ботанічне

лото», «Зоологічне лото», «По гриби», «Город», «Сад», «Звідки гості?», «Що спочатку, що потім?» тощо;

— логіко-математичний розвиток: «Виклади орнамент», «Розрізні картинки», «Геометричне доміно», «Драбинка», «Магазин», «У кого скільки?», «Знайди будиночок», «Наш день», «Добери за формою», «Хто знає, той продовжує», «Сусіди», «Знайди помилку», «Чарівна квітка» тощо;

— розвиток мовлення: «Добери слово», «Словниковий віночок», «Скажи навпаки», «Підкажи звук», «Спіймай слово», «Телефон», «Не помились», «Хто більше», «Опиши, а ми відгадаємо», «Казкарик» тощо.

Рухливі ігри (див. підрозділ «Здоров'я та фізичний розвиток» розділу «Особистість дитини»).

Народні ігри. Формувати у дітей інтерес до українських традицій за допомогою народних ігор. Викликати у дітей бажання брати участь у народних іграх, хороводах та іграх парами; розвивати естетичні почуття; вчити створювати виразний образ. Заохочувати дітей до використання елементів традиційних народних ігор, українського фольклору у різних видах самостійної діяльності.

Орієнтовна тематика завдань: «Качечка», «Дрібу, дрібу, дрібушечки», «Гуси», «Цапок», «Горобейко», «Редька», «Птахи», «Ой вийтеся, огірочки», «Ой у полі жито», «Вишні-черешні», «Біла квочка», «Галя по садочку ходила», «Бродить кіт по траві...», «Рибалка та рибки», «Тікав заєць через ліс...», «Зайчик, зайчик-побігайчик...», «Вовк і Лисичка», «Віночок», «А продай, бабусю, бичка», «Дідусь і кози», «Галя по садочку ходила», «Кізонька», «Мишка й котик» тощо.

Комп'ютерні ігри (див. розд. «Комп'ютерна грамота»).

ДИТИНА У ПРИРОДНОМУ ДОВКІЛЛІ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

- Розвивати у дітей інтерес до розмаїття світу природи.
- Збагачувати уявлення про зв'язки між явищами та об'єктами природи, залежність природи від діяльності та ставлення до неї людини.
- Розширювати знання про різноманітні середовища існування рослин і тварин.
- Формувати вміння помічати красу та естетичну своєрідність природи у різні пори року, вчити насолоджуватися спогляданням.
- Залучати дітей до різних видів діяльності у природі (спостережень, ігор, праці), різних форм освоєння природно-прекрасного.
- Виховувати шанобливе ставлення до всіх виявів життя.
- Формувати доцільну поведінку в природі.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Природа планети Земля

Осінь. Продовжувати формувати знання про характерні сезонні явища в природі та особливості її об'єктів в осінній період.

Сонце. Підвести дітей до розуміння того, що сонце рухається небосхилом. Восени воно опускається нижче, тож гріє менше. На початку осені вдень ще тепло, стоять сонячні дні. Чим ближче до зими, тим менше сонячних днів, погода стає похмурою, холодною і дощовою.

Вітер. Осінні вітри — холодні, непривітні, пронизливі (середина і кінець осені).

Стан неба. Вчити помічати, що осіннє небо у сонячний тихий день світло-синє, повітря прозоре. Похмурого дня небо сіре. Осінні хмари часто несуть дощі. Вони

темного кольору, низько нависають над землею (дощові хмари). Хмари по небу переносить вітер.

Опади. Осінь — час дощів. Осінні дощі — холодні, зяжні, мрячні. Після дощу з'являються калюжі. Осіннє повітря вологе й прохолодне. Наприкінці осені з важких темних хмар падає сніг з дощем.

Ґрунт. Восени завершуються сільськогосподарські роботи, і земля відпочиває. Її вкриває товстий шар листя. Під ними корені рослин засинають до весни.

Рослини. Розширити знання дітей про осінні зміни в рослинному світі, карнавал осінніх кольорів: яскраво-жовтий колір листя клена, беріз; яскраво-червоний осики, винограду, вишні; зелене листя бузку. Яскравість дозрілих калини і горобини. Дати знання про листопад — захисне пристосування дерев і кущів до зими. Вчити встановлювати найелементарніші зв'язки між явищами осінньої природи і змінами в житті рослин (без води рослина засихає, менше світить сонце — листя змінює свій колір, настають холоди — листя опадає).

Ознайомити дітей з кількома кімнатними рослинами, схожими на кущик (герань, бальзамін), їх ботанічними ознаками та естетичними характеристиками.

Гриби. Ознайомити із зовнішнім виглядом та видами грибів. Дати знання про гриби їстівні (печериці, білі, лисички) та отруйні (мухомор, бліда поганка).

Тварини. Вчити помічати осінні зміни в житті тварин: комахи заховалися в землю, під коріння, в щілинки; комахоїдні птахи відлітають у теплі краї; наблизились до людських осель птахи, що залишаються зимувати, звірі готуються до зими — накопичують жир (ведмідь, їжак), змінюють хутро на більш тепле, зайці змінюють колір хутра.

Закріпити знання назв тварин. Формувати уявлення про безперечне право на життя всіх представників тваринного світу. Вчити виокремлювати характерні ознаки та естетичні характеристики представників тваринного світу (величина; шкіряний покрив, його забарвлення; спосіб пересування і живлення; звуки, які видають, роль в природі та житті людини).

Вчити встановлювати зв'язки між явищами осінньої природи і змінами в житті тварин (засохли рослини — зникли комахи; зникли комахи — відлетіли перелітні птахи тощо). Продовжувати знайомити зі свійськими (кінь, коза, вівця) та дикими (кабан, ведмідь, вовк, лисиця) тваринами.

Ознайомити дітей з правилами поведінки в природі.

Зима. Продовжувати ознайомлення з характерними явищами природи та змінами об'єктів природи в зимовий період.

Сонце. Розширити знання дітей про значення сонячного тепла і світла в житті рослин, тварин, людей. Вчити помічати, що сонце взимку над землею піднімається невисоко, шлях його на небосхилі короткий, тепла дає мало, стає холодно, вся природа реагує на це. Наприкінці зими сонечко часто пригріває, на дахах тане сніг. З води, що крапає, утворюються бурульки. Після відлиги, якщо вдарять морози, на гілках дерев та кущів з'являється тонкий шар льоду — ожеледь, шар льоду на поверхні землі — ожеледиця. Ожеледь — красиве, але небезпечне для птахів явище — важко добувати корм з-під кори дерев, важко утримуватися на гілках. Ожеледиця — небезпечне явище для людей, бо легко посковзнутися і впасти.

Вітер. Вчити помічати, що взимку дмуть холодні вітри, вони бувають сильними, піднімають сніг із землі й переносять його в інші місця, утворюють заметілі.

Стан неба. Закріпити знання про стан неба взимку: сонячного дня небо голубе і прозоре, у похмурий — вкриті сірими хмарами, білі купчасті хмарки зникають.

Опади. Сформувати у дітей елементарні уявлення про сніг (білий, м'який, пухнастий, холодний, під дією тепла розтає, коли мокрий — ліпиться, сухий — розсипається). За низької температури вода перетворюється на лід. Ознайомити з властивостями льоду (крихкий, прозорий, твердий, гладенький). На початку зими сніг випадає рідко. Бувають холодні тумани, ожеледиця.

Ґрунт. Сформувати у дітей елементарні уявлення про властивості ґрунту взимку: земля замерзає, стає твердою.

Рослини. Сформувати у дітей уявлення про зміни, що сталися в житті рослин: дерева і кущі відпочивають, стоять без листя, не ростуть, не квітують, але вони живі; під снігом — засохлі трав'янисті рослини, коріння рослин спочиває в землі. Рослини взимку потребують нашої охорони, бо у морозні дні гілки дерев легко ламаються.

Продовжувати ознайомлення дітей з кімнатними рослинами (геранню, бальзаміном), умовами, необхідними для їх зростання, формувати практичні та дослідницькі вміння щодо догляду за ними.

Тварини. Продовжувати ознайомлення дітей з різноманітним світом тварин, їх зовнішньою будовою. Сформувати уявлення про зміни, що сталися в житті тварин узимку: відлетіли шпаки, ластівки, стрижі; залишилися ворони, сороки, горобці, синиці; наблизились до наших осель снігурі. Учити дітей розпізнавати лисицю і зайця, зображених на картинах, книжкових ілюстраціях. Виявляти подібні й відмінні ознаки у цих тварин. Ознайомити з правилами охорони птахів узимку.

Познайомити дітей із хом'ячком, морською свинкою (зовнішнім виглядом, способом життя та харчування).

Весна. Продовжувати вчити помічати зміни в природі.

Сонце. На початку весни сонце гріє більше, світить яскравіше, з кожним днем помітно піднімається на небосхилі. Від весняних сонячних променів все навкруги оживає.

Вітер. Вчити розрізняти характерні особливості весняних вітрів: приємний, лагідний, теплий, іноді повіває холодом.

Стан неба. Вчити помічати як з кожним весняним днем небо яснішає. На небі з'являються білі хмари, вони називаються купчастими, сірі важкі хмари зникають.

Опади. Ознайомити з розмаїттям весняних опадів: початок весни буває зі снігом, заметіллю. Весняний сніг сірий, брудний, крихкий. Пояснити дітям, чим корисна тала вода. З потеплінням земля вмивається дощами. Весняні дощі теплі, рясні, незатяжні, корисні для землі і рослин. Наприкінці весни бувають грози з блискавками.

Ґрунт. Продовжувати формувати у дітей уявлення про властивості ґрунту: навесні ґрунт розмерзається, пахне свіжістю, при нагріванні сонцем парує. Пояснити значення ґрунту для рослин, тварин, людини та необхідність його охорони. Залучати до дослідження ґрунту, його збереження на доступних для дитячої праці ділянках (очищати від поверхневого бруду, запобігати витоптуванню).

Вода. Продовжувати формування у дітей уявлень про воду в рідкому стані (прозора, без запаху, розливається, тече); пояснити, для чого потрібна вода рослинам, тваринам, людині; як треба воду використовувати, охороняти.

Рослини. Продовжувати ознайомлення дітей з різноманітними дикоростучими та кімнатними рослинами, умовами їх життя та особливостями догляду; формувати

уявлення про частини рослин: (корінь, стебло, листя, квіти): у різних рослин вони не однакові за величиною, формою, кольором, запахом. Дати знання про те, що рослини ростуть в різних умовах — в лісі, парку, на водоймі, в саду, на городі тощо.

Ознайомити зі змінами, що сталися в житті рослин навесні: ранньою весною розпустилися кущики верби (котики), зацвіли береза, осика, ліщина, їхні квіти зібрані у «сережки»; на деревах і кущах поступово набухають бруньки, з яких згодом з'являється листя; на відкритих сонцю місцях можна побачити підсніжники, проліски, фіалки, гусячу цибульку, мати-й-мачуху. У другій половині весни все навколо вкривається молодого зеленню: травою, квітами; буйно квітнуть фруктові дерева.

Закріпити правила охорони рослин весною. Залучати до вирощування квітів (висаджування цибулин лілей, гладіолусів) і городини (картоплі, буряку, бобових, гарбузів, соняшнику).

Тварини. Продовжувати ознайомлення дітей з різноманітним світом тварин як у природному середовищі, так і в домашньому оточенні (звірі, птахи, риби, комахи), з умовами їх існування; формувати уявлення про особливості зовнішньої будови тварин, спосіб їх пересування, живлення.

Навчати дітей порівнювати тварин найближчого оточення за зовнішніми ознаками, способом життя, живлення.

Вчити помічати зміни в житті тварин навесні: прокинулися комахи (метелики, жуки, мухи, мурашки, джмелі, бджоли); на водоймах кумкають жаби; повернулися перелітні птахи: шпаки, ластівки, стрижі, трясогузки; зимуючі птахи (синиці, горобці, граки, ворони, сороки) стають більш активними; заєць та білка змінили хутро на літнє; у тварин з'явилися малята.

Продовжувати вчити дітей дотримуватись правил поведінки у природі.

Літо. Під час ігор, праці та безпосередніх спостережень у природі закріплювати і розширювати знання дітей про літні явища та зміну об'єктів природи у літній період.

Сонце. Продовжувати вчити помічати сезонні зміни у природі: сонце високо піднімається на небосхилі, яскраво світить; дні стають довгі та спекотні.

Вітер. Вчити розрізняти особливості вітрів: слабкий, помірний, сильний. Літній вітер теплий. Іноді влітку віють сильні вітри, що супроводжуються зливами, — буревії та суховії (сухі вітри).

Стан неба, опади. Продовжувати формування у дітей уявлень про те, що влітку небо високе, голубе, перед грозою вкривається темними хмарами. Закріпити знання дітей про літні дощі — короткочасні, теплі, зливові, після яких на небі з'являється веселка.

Ґрунт, вода. Продовжувати формувати у дітей уявлення про ґрунт і воду; властивості, користь для рослин, тварин, людини. Формувати уміння ощадливо використовувати водні ресурси.

Рослини. Ознайомити дітей зі змінами у розвитку рослин влітку: невелика кількість дерев (робінія, липа, катальпа), кущів (шипшина, малина, чорниці) та трав'янистих рослин (кульбаба, спориш, подорожник, в'юнок, кропива) улітку цвіте, а на рослинах, що відцвіли, з'явилися плоди. Продовжувати ознайомлювати дітей з частинами рослин (корінь, стебло, листя, квітки, плоди), функціями, які вони виконують у житті рослин; навчати дітей розрізняти за зовнішніми ознаками групи рослин (дерева, кущі, трав'янисті рослини). Закріпити правил охорони рослин улітку.

Гриби. Продовжувати знайомити дітей із зовнішнім виглядом та видами грибів. Формувати у дітей знання про те, що влітку в лісах починається збір їстівних грибів (лисичок, сироїжок). Продовжувати формувати вміння дітей розрізняти їстівні та отруйні гриби за зовнішніми ознаками.

Тварини. Ознайомити дітей зі змінами в житті тварин улітку: комахами, птахами, тваринами. Продовжувати ознайомлення із зовнішнім виглядом тварин (комахи — мурашки, лимонниці, білана капустиного, кропив'янки, сонечка, туруна; земноводних — жаби; плазунів — ящірки, черепахи; птахів — сірої ворони, грака, голуба, горобця, синиці, шпака, стрижа; звірів — ведмедя, зайця, білки, їжака), їх поведінкою, способами пересування, властивими для них звуками. Закріпити правила охорони тварин улітку. Залучати до облаштування поїлок для птахів і комах на ділянці дитячого садка.

ДИТИНА В СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

■ Продовжувати розвивати сенсорні здібності дітей у різних видах діяльності.

■ Поглиблювати уявлення дітей про елементарну математику: лічбу, обчислення, вимірювання, орієнтування у просторі та часі, що супроводжує всі перцептивні дії.

■ Формувати звичку користуватися сенсорними еталонами, набутими математичними уявленнями в різних видах діяльності.

■ Продовжувати формувати інтерес до занять математикою.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Сенсорні еталони. Збагачувати уявлення дітей про кольори: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, синій, фіолетовий, білий, чорний. Вправляти у змішуванні білого та основних кольорів для отримання відтінку основного кольору, називати відтінок від найтемнішого до найсвітлішого. Формувати вміння розрізняти звуки та запахи у навколишньому світі. Вправляти у розрізненні предметів за кольором, формою, величиною та її параметрами (довжина, висота, ширина, товщина). Продовжувати вчити орієнтуватися у частинах доби (ранок, день, вечір, ніч), порох року, визначенні подій у часі — спочатку, потім, пізніше. Продовжувати вчити порівнювати, групувати та упорядковувати предмети, іграшки, картинки за кольором, формою, кількістю, силою звуку, часом тощо.

Формування уявлень про множину. Продовжувати вчити порівнювати групи предметів за кількістю (більше, менше, стільки ж).

Вправляти в об'єднанні двох груп предметів і визначенні кількості за допомогою перелічування усіх предметів (у межах п'яти), у вилученні частини предметів за певною ознакою із множини та визначенні кількості предметів в остачі способом перелічування (у межах п'яти). Засвоєння та використання термінів однаково, порівну, стільки, скільки.

Формування уявлень про число. Ознайомити дітей з лічбою предметів у межах п'яти. Вчити називати числа у межах п'яти в прямому і зворотному порядках. Вправляти в утворенні числа шляхом додавання 1 до попереднього числа. Вчити визначати місце кожного числа в ряду чисел від 1 до 5. Формувати вміння використовувати кількісну і порядкову лічбу. Сприяти засвоєнню термінів між, перед (за).

Ознайомлювати з цифрами у межах п'яти. Вчити співвідносити цифру з числом і число з цифрою в межах п'яти. Вправляти в упорядкуванні числових карток у межах п'яти, в обведенні контурів цифр, клітинок пальчиком, олівцем, заштриховуванні, викладанні з паличок.

Ознайомлення з величиною предметів. Продовжувати вчити порівнювати предмети за величиною та її параметрами: довжиною (довгий — короткий), висотою (високий — низький), товщиною (товстий — тонкий), шириною (широкий — вузький). Вправляти в упорядкуванні предметів та умінні позначати словами параметри упорядкованих предметів: довгий — довший — ще довший — найдовший. Вчити використовувати умовну міру для порівняння предметів.

Сприяти розумінню відносності результату, отриманого за допомогою умовної міри: чим менша умовна міра, тим більший результат; чим більша умовна міра, тим результат менший. Ознайомити з народними умовними мірами (крок і п'ядь).

Ознайомлення з формою предметів. Ознайомити дітей з трикутником та чотирикутником. Вчити обстежувати геометричні фігури та визначати сторони, кути, вершини. Продовжувати вчити визначати та порівнювати кількість сторін, кутів, вершин у знайомих геометричних фігурах. Вправляти у розрізненні геометричних фігур (круг, квадрат, трикутник, чотирикутник) зі словесним поясненням їхніх характеристик (колір, величина). Вправляти у визначенні форми реальних предметів на основі зіставлення з геометричними фігурами: книга чотирикутної форми, підставка трикутної форми, блокнот квадратної форми.

Орієнтування у просторі. Продовжувати формувати вміння орієнтуватися у просторі, позначаючи місцезнаходження своє, предметів та речей словами: над, під, на, за, поруч, високо, низько. Формувати розуміння понять між, посередині, біля, поза. Вправляти у визначенні напрямків: вперед-назад, вгору-вниз, зліва направо, справа наліво.

Орієнтування у часі. Продовжувати формувати уявлення про частини доби (ранок, день, вечір, ніч), часові відношення (тепер — пізніше, спочатку — потім, учора — завтра), засвоювати відношення швидше — повільніше. Продовжувати вчити розрізняти пори року за їх характерними ознаками.

КОНСТРУЮВАННЯ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

 Розвивати інтерес до конструювання з різноманітних матеріалів.

 Ознайомити з можливостями виготовлення конструкцій з будівельного матеріалу, деталей конструкторів, паперу, природного та викидного матеріалу.

 Навчати конструювати різні моделі за зразком (малюнками, схемами, умовами), розуміти просторові характеристики предметів (високий — низький, широкий — вузький, довгий — короткий, товстий — тонкий) та реалізувати ці знання в практичній ігровій та конструктивній діяльності.

 Вправляти дітей у просторовому моделюванні, залучати до виконання колективних робіт.

 Заохочувати вияв творчості дітей, самостійності та ініціативи; підтримувати інтерес дітей до конструювання, пропонуючи цікаву тематику; продовжувати формувати навички створення різних варіантів конструкцій.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Конструювання з будівельного матеріалу. Ознайомити дітей з новими деталями будівельного матеріалу (циліндр, арка, брусок), навчити розрізняти їх, правильно називати і застосовувати відповідно до їх конструктивних властивостей. Вчити дітей самостійно аналізувати схожі об'єкти (визначати в них спільне та відмінне) і на цій основі формувати узагальнені уявлення про них, розвивати вміння диференціювати схожі елементи. Вчити порівнювати зразок та виготовлену за ним конструкцію.

Закріплювати вміння добирати потрібні для побудови матеріали, планувати послідовність виконання роботи, вчити використовувати будівлі в ігровій діяльності. Створювати варіанти основних конструкцій через перетворення зразків за висотою, довжиною і шириною.

Вчити визначати просторові ознаки будівлі (висоту, довжину, ширину) і співвідносити їх між собою; перетворювати конструкції за висотою і довжиною.

Орієнтовна тематика завдань:

— створення конструкцій з урахуванням розміру іграшок: «Будинок для ляльки», «Гараж для автомобілів», лялькові меблі, різні варіанти воріт, будинків, подвір'їв;
— транспорт: легкові автомобілі, машини з цистернами, потяги, трамваї.

Конструювання з деталей конструкторів. Ознайомити дітей із сучасними настільними та великими конструкторами: пластмасовими, металевими, тематичними тощо. Вчити з'єднувати деталі конструктора різними способами, користуючись мовною інструкцією дорослого, схемами та за потреби додатковими інструментами, що є в наборах.

Орієнтовна тематика завдань: «Казковий будинок», «Вулиця міста», «Загорожа для тварин», «Вежа», «Ялинка», «Космічна ракета», «Пішохідний міст», «Ділянка дитячого садка», конструкції у відповідності до визначеної тематики.

Конструювання з паперу. Продовжувати ознайомлення дітей з конструктивними властивостями паперу, картону шляхом експериментування. Навчати основним способам конструювання з паперу.

Формувати вміння добирати розмір і колір паперу відповідно до призначення виробу. Вчити підкреслювати образну характеристику предмета співвідношенням кольорів, допоміжними деталями. Розвивати спостережливість, образне сприйняття. Підтримувати інтерес дітей до створення різноманітних образів. Формувати вміння вводити створену іграшку в структуру загальної композиції. Створювати предмети способом жмакання паперу, намагаючись надати йому певної форми.

Вчити складати папір за допомогою різноманітних комбінацій (елементи оригамі): складання квадрата по діагоналі, по прямій навпіл із поєднанням протилежних сторін і кутів.

Орієнтовна тематика завдань:

— конструювання з паперових кульок, овалів, джгутиків, отриманих шляхом жмакання і скручування паперу: «Яйце», «Ялинкові прикраси», «Пташка», «Квітка», «Метелик», «Жуки сонечка»;

— конструювання з використанням елементів оригамі: «Рибка», «Сумка», «Скляночка», «Птахи», «Букет квітів».

Конструювання з природного матеріалу. Залучати дітей до сприймання багатства природних форм, кольорів та відтінків, розвивати їх бачення. Формувати

уміння аналізувати природний матеріал як основу майбутнього виробу. Розвивати у дітей вміння бачити у природному матеріалі певні образи, спираючись на їх природну форму і фактуру, підкреслювати схожість додатковою обробкою, «опредмечувати», тобто асоціювати з певним предметом, образом. Спонукаючи дітей до експериментування з різноманітним природним матеріалом. Вчити виготовляти іграшки із шишок, жолудів, каштанів, підкреслюючи схожість природних форм з предметами та об'єктами навколишньої дійсності за допомогою додаткових деталей.

Орієнтовна тематика завдань:

— викладання намиста, квітки з жолудів, каштанів або чергуючи жолуді та каштани;

— викладання з жолудів, каштанів, шишок, гілочок образів метелика, жука сонечка, сонця;

— конструювання з жолудів, каштанів фігурок на теми: «Пташка», «Рибка», «Їжачок», «Колобок», «Гусінь», «Літачок»;

— конструювання з шишок на теми: «Пташка», «Рибка», «Їжачок»;

— викладання намиста, квітки, метелика, простих візерунків з черепашок.

Конструювання з викидних матеріалів. Заохочувати дітей досліджувати різні види викидних матеріалів, формувати уміння аналізувати такий матеріал як основу майбутнього виробу. Звертати увагу дітей на різні можливості нового використання предметів, що були у вжитку, та залишків різних матеріалів. Ознайомлювати дітей з характерними особливостями цих матеріалів через їхнє дослідження: визначення форми, м'якості чи твердості, еластичності, кольорів. Вчити виготовляти вироби з готових форм без їхньої зміни з добиранням додаткових деталей, створювати предмети відповідно до задуму та призначення виробу. Заохочувати дітей до створення різних варіантів одного виробу. Знайомити дітей з технікою безпеки.

Орієнтовна тематика завдань: «Шапочка для ляльки», «Телевізор», «Цуценя», «Кошеня», «Ведмедик», «Зайчик», «Ялинкові прикраси», «Метелик», «Жук», «Пташка», «Медуза», «Фея», «Лялька».

ДИТИНА У СВІТІ КУЛЬТУРИ

Образотворча майстерня

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

 Розвивати емоційну та зорову чутливість, здатність захоплюватись та дивуватись, радіти розмаїттю барв та образів навколишньої дійсності.

 Формувати у дітей позитивне ставлення до образотворчої діяльності, почуття впевненості у своїх можливостях.

 Створювати позитивну емоційну атмосферу на заняттях.

 Продовжувати формувати навички використання різних способів зображення (малювання, ліплення, аплікація).

 Навчати дітей різним прийомам ліплення, аплікації.

 Формувати навички роботи з ножицями, навчати правилам безпеки діяльності.

 Вчити засобами мовлення передавати власні враження від занять образотворчою діяльністю, дитячих робіт на основі прикладу дорослого.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Малювання. Продовжувати вчити дітей користуватися олівцями, пензлем і фарбами, домальовувати деталі, зафарбовувати предмет не виходячи за його контур.

Вчити змішувати фарби для утворення іншого кольору, використовуючи ігрові прийоми та нескладне експериментування. Навчати розташовувати зображення на аркуші таким чином, щоб воно мало естетичний вигляд; створювати малюнки, використовуючи різні засоби виразності (колір, форму, композицію). Продовжувати використовувати нетрадиційні техніки малювання, формувати у дітей естетичний смак.

Орієнтовна тематика завдань: «Веселка», «Акваріум», «Ваза», «Котик Мурчик», «Жуки сонечка», «Осіньне дерево», «Ялинковий хоровод», «Зимові візерунки», «Посилка з фруктами», «Захід зимового сонця», «Ой летіли ластівочки», «Стільниковий телефон», «Павич», «Тюльпани для мами», «Зоряне небо», «Їжачок», «Загадки із грядки», «Метелики».

Аплікація. Вчити дітей користуватися ножицями, вирізати по прямій, косій та округлій формах. Вчити дітей охайно користуватися клеєм, пензликами для наклеювання, підставками для пензликів, серветками для промокання. Використовувати для аплікації готові форми з різних матеріалів (засушені рослини, пір'я, клаптики тканин, хутра, пластику тощо). Частково навчати елементам техніки колажу (бажано не використовувати на заняттях продукти харчування, а саме: крупи, макаронні вироби тощо).

Орієнтовна тематика завдань: «Кольорова травичка», «Білетики», «Монетки», «Прикраси на ялинку», «Килимок», «Зимові візерунки», «Санчата», «Вийди, вийди сонечко», «Букет для матусі», «Сади цвітуть», «Вишеньки-черешеньки», «Картата сорочка», «Капітошка і хмаринка», «Улюблені пухнастики».

Ліплення. Продовжувати удосконалювати навички дітей з ліплення. Вчити новим прийомом: загострення та заокруглення країв, вдавлення матеріалу для ліплення у предмети різної форми для отримання відбитку, згинання країв сплющеної форми, згладжування поверхні виробу. Навчати дітей прийомом декорування (виготовлення дрібних деталей та прикрашання ними художнього образу). Сприяти удосконаленню у дітей навичок роботи зі стекою (нанесення рельєфів).

Формувати відчуття форми, скульптурної композиції.

Орієнтовна тематика завдань: «Дарунки осені», «Грибна галявинка», «Їжачки», «В гостях у казки» (виготовлення персонажів казок для настільного театру «Рукавичка», «Троє поросят», «Маша і Ведмідь», «Пан Коцький», «Сірко», «Солом'яний бичок» та ін.), «Рамка для фото», «Сервіз для ляльки», «Ваза для квітів».

Музичний калейдоскоп

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

- Продовжувати розвиток інтересу до музики, бажання її слухати.
- Викликати емоційний відгук при сприйнятті творів музичного мистецтва.
- Формувати уявлення про авторів музики (композиторів), знайомити з життям та творчістю композиторів, використовуючи показ їх портретів.
- Розвивати уміння розуміти зміст музичних творів.
- Розширювати слухацький досвід та збагачувати музичні уявлення дітей.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Слухання музики. Розвивати емоційний відгук на різнохарактерні музичні твори, формувати уміння вслуховуватися в музику або пісню, вчити усвідомлено висловлюватися про їх жанр (марш, пісня, танець) та давати різні визначення про характер музики (весела, радісна, сумна, мрійлива), розширювати словниковий

тезаурус дітей та стимулювати дітей до пошуку своїх визначень щодо емоційного змісту музичного твору. Вчити розрізняти дво- та трьохчастинну форми музики, розширювати обсяг знань про засоби музичної виразності (регістр: високий — низький; динаміка: тихо — голосно; темп: швидко — повільно), завдяки яким передається той або інший художній образ (зайчик, автомобіль, дощик тощо). Застосовувати зорову наочність (репродукції картин, ілюстрації, картинки) для появи в уяві дітей певних художніх образів.

Співи. Вчити дітей виразно співати, формувати вміння співати природним голосом, без напруження, чисто інтонувати мелодії з поступовим та стрибкоподібним розвитком у діапазоні re_1-c_1 (do_1). Вчити дітей брати правильно дихання між короткими музичними фразами, слідкувати за чіткою вимовою слів, співати протяжно, легко, рухливо.

Вчити дітей співати виразно та правильно передавати різний характер пісень (веселий, лагідний, бадьорий, кумедний тощо). Формувати у дітей вміння контролювати слухом власний спів та спів сусідів, вчити співати як з інструментальним супроводом, так і без нього, за підтримкою дорослого, підводячи до вміння співати окремі музичні фрази, речення та прості маленькі пісні.

Музично-ритмічна діяльність. Продовжувати формувати у дітей навички ритмічних рухів відповідно до характеру музики; вчити рухатись ритмічно та виразно; самостійно реагувати на зміну дво- або трьохчастинної форми музики, динаміки, регістру; вчити виконувати рухи відповідно до темпу музики та правильно передавати ігрові образи. Розширювати навички виразних рухів: «пружинка», рух у парах та по одному, прямий галоп. Формувати у дітей вміння робити підскоки, прості перешиковування з вільного розташування в колі та навпаки, рухатись у парах по колу, ставити ногу на носок і п'ятку. Продовжувати вчити дітей плавним рухам, тримати руки легко й ненапружено, використовуючи різні предмети (листочки, квіти, стрічки), а також удосконалювати навички основних рухів (біг легкий, стрибки високі, хода святкова).

Гра на дитячих музичних інструментах. Вчити грати на знайомих музичних інструментах (металофон, ложки, барабан, брязкальця) по одному або невеликими групами, відтворюючи ритмічний малюнок співаночок; формувати вміння грати на металофоні прості мелодії, побудовані на одному, двох або декількох звуках; вчити дітей під час гри на музичних інструментах свідомо реагувати на зміни у характері музичного супроводу педагога (змінювати силу звуку: тихіше — голосніше; темп звучання: швидко — повільно).

Орієнтовний музичний репертуар:

— слухання музики: «Марш», муз. Р. Шумана; «Марш», муз. О. Гречанінова; «Ранок», муз. Е. Гріга; «Сонячний зайчик», муз. В. Волкова; «Місяць», муз. С. Баневича; «Уночі», муз. М. Осокіна; «Канарка», муз. В. Моцарта; «Горобець», муз. Т. Ломової; «У гості» («Пішки», «На велосипеді», «На машині»), муз. І. Арсеєва; «У лісі» («Зайчик», «Ведмідь», «Лисиця», «Вовк»), муз. Т. Ломової; «Хвороба ляльки» (з «Дитячого альбому»), муз. П. Чайковського; «Нова лялька» (з «Дитячого альбому»), муз. П. Чайковського; «Жартівливий вальс — шарманка», муз. Л. Грабовського; «Дитячий вальс», муз. П. Чайковського; «Старовинний годинник із зозулею», муз. Н. Бачинської; «Музична скринька», муз. Ю. Некрасова; «Метелики», муз. О. Тілічеєвої;

«Метелик», муз. Е. Гріга; «Скарга», муз. С. Майкапара; «Маленький жарт», муз. В. Селіванова; «Гопак», укр. нар. танець; «Полька», муз. М. Глінки;

■ наочний матеріал до слухання музики: «Аю-Даг в туманний ранок» І. Айвазовського; «Озеро Світязь П.З.» Т. Степанюк; «Місяць» С. Ковальчука; «Зоряна ніч» В. Ван Гога; «Гілка бузку і канарка» Ф. Толстого; «Ранок у сосновому лісі» І. Шишкіна; «Натюрморт з годинником» А. Передаї-Сальгадо; «Краплі роси» О. Самчук; ілюстрація до твору М. Гоголя «Тарас Бульба»;

— співи:

■ співаночки: «Труби, Грицю, в рукавицю», муз. В. Верховинського, сл. народні; «Іде, іде, дід, дід», укр. нар. примовка, обр. Я. Степового; «Бім-бом», укр. нар. пісня, обр. Я. Степового; «Пес і кіт», чеська нар. примовка, укр. текст Н. Ткаченко; «Козо, козо, вилий воду», укр. нар. пісня; «Дрібушечки», укр. нар. примовка, обр. Я. Степового; «Зробимо коло», муз. В. Верховинця, сл. народні;

■ пісні: «Чарівні слова», муз. Н. Горбенко, сл. Н. Балацької; «Добрим будь», муз. і сл. Н. Горбенко; «Вітерець», муз. В. Мацюка, сл. К. Перелісної; «Співуча осінь», муз. Н. Шевченко, сл. В. Паронової; «Осінь», муз. М. Ведмедері, сл. Н. Краюткіної; «Осінь», муз. І. Кишка, сл. Т. Волгіної; «Золоті листочки», муз. і сл. С. Шевченко; «Кольоровий дощик», муз. М. Ведмедері, сл. Л. Руденко; «Капосний дощик», муз. М. Ведмедері, сл. К. Перелісної; «Прилетіли дві ворони», муз. І. Островерхого, сл. М. Пономаренко; «Падає сніг», муз. В. Клина, сл. М. Познанської; «Зима», муз. Л. Дичко, сл. В. Лагоди; «Ялинка», муз. О. Швеця, сл. М. Лисича; «Запросини Діда Мороза», муз. В. Верменича, сл. М. Сингаївського; «Новорічна привітальна», муз. і сл. О. та В. Качан; «Новорічний хоровод», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної; «Коляда», муз. О. Зозулі, сл. К. Перелісної; «Ой, щедрівко», муз. І. Островерхого, сл. В. Кленца; «Зимо, зимо, відступись!», муз. О. Швеця, сл. Л. Компанієць; «Іде весна весела», муз. І. Островерхого, сл. В. Гальченко; «Встала весна», муз. І. Островерхого, сл. Т. Шевченка; «Весняні краплини», муз. М. Дремлюги, сл. Г. Бойка; «Пісня про маму», муз. О. Швеця, сл. М. Сингаївського; «Пісня про матусю», муз. і сл. Ю. Михайленко; «Пісня про матусю», муз. А. Олейнікової, сл. Л. Ратич; «Промінці для бабусі», муз. Т. Розякіна, сл. В. Полинко; «Краплинки», муз. і сл. Н. Май; «Ранкова пісня», муз. М. Дремлюги, сл. О. Бродського, укр. текст Л. Клименко; «Лялечка Наталочка», муз. М. Дремлюги, сл. Г. Бойка; «Зелена пісенька», муз. Є. Калужної, сл. В. Вікторова; «Прилетіла бджілка», муз. К. Мяскова, сл. Г. Бойка; «Ой, журжуравель», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної; «Веселі черевички», муз. А. Філіпенка, сл. І. Кульської;

— музично-ритмічна діяльність:

■ вправи: «Марш», муз. М. Раухверегера; «Марш», муз. І. Берковича; «Вертушки», укр. нар. мелодія, обр. Я. Степового; «Горобчики» (фрагм. з опери «Рогнеда»), муз. О. Серова; «Веселі м'ячики», муз. М. Сатуліної; «Вправа з брязкальцями», «Екосез», муз. О. Жиліна; «Вправа з обручами», лат. нар. мелодія, обр. А. Донас; «Ведмідь і діти», муз. І. Берковича; «Знайди свій колір», білорус. нар. мелодія; «Жуки», угор. нар. мелодія, обр. Л. Вишкарьова; «Дудочка», муз. Т. Ломової; «Вправа з квітами», «Вальс», муз. О. Жиліна;

■ музичні ігри: «Городня-хороводна», муз. Б. Можжевелова, сл. А. Пассової; «Хто швидше займе стільчик», естон. нар. мелодія; «Курочки та півник», рос. нар. мелодія, обр. Г. Фріда; «Квач», муз. Й. Гайдна; «Гра з брязкальцями», муз. Ф. Флотова; «Гра Діда Мороза із сніжками» (фрагм. з балету «Спляча красуня»), муз. П.

Чайковського; «Льотчики, на аеродром!», муз. М. Раухвергера; «Веселі музиканти», муз. А. Філіпенка; «Барабанщики», «Марш», муз. Е. Парлова; «Барабанщики», муз. Д. Кабалевського; «Колискова», муз. С. Левидова; «Знайди собі пару», муз. Т. Ломової;

■ танці: «Танок з ляльками», укр. нар. мелодія, обр. М. Лисенка; «Танок — запрошення», укр. нар. мелодія; «Новорічний хоровод», муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної; «Танок сніжинок», муз. В. Моцарта; «Танок біля ялинки», муз. В. Курочкіна; «Танок дівчаток та зайчиків», муз. А. Філіпенка; «Веселий танок», муз. В. Семенова; «Танок з бубнами», укр. нар. мелодія, обр. М. Вериківського; «Парний танок», муз. О. Тілічеєвої; «Український танок», укр. нар. мелодія, обр. Г. Левкодимова; «Танок з вітамі», муз. І. Арєєва;

— гра на дитячих музичних інструментах: «Гоп-гоп», укр. нар. примовка, обр. Я. Степового; «Іде, іде, дід, дід», укр. нар. примовка, обр. Я. Степового; «Сію, сію, посіваю», укр. нар. колядка; «Щедрик, ведрик», укр. нар. щедрівка; «Бім-бом», укр. нар. пісня, обр. Я. Степового; «Пес і кіт», чеська нар. примовка, укр. Текст Н. Ткаченко.

Театральна мозаїка

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

■ Дати дітям знання з елементарних основ театрознавства (особливості професії актора, види театральних ляльок, театри нашого міста, правила поведінки в театрі).

■ Мотивувати дітей з батьками до відвідувань драматичних та лялькових театрів.

■ Продовжувати формувати у дітей уміння емоційно сприймати й відгукуватись на театральні вистави та інсценівки у виконанні дорослих (співчувати, співпереживати разом з акторами, дякувати)

■ Вчити розуміти мораль літературного твору, що театралізується (диференціювати поведінку, думки та вчинки позитивних та негативних персонажів, висловлювати свої емоції, почуття й враження вербально й невербально).

■ Заохочувати дітей до участі в коротких етюдах на формування елементів акторської майстерності (жести, міміка, інтонація, сценічний рух, сценічне мовлення).

■ Заохочувати організацію дітьми театралізованих ігор та лялькових вистав (за участю дорослого та без його участі).

■ Спонукаати дітей до відтворення літературних текстів напам'ять у процесі театралізованих ігор та сценічних театральних постановок.

■ Залучати дітей до пізнання мистецтва ляльководіння, заохочувати до самостійного керівництва елементарними рухами театральних ляльок.

■ Продовжувати ознайомлення дітей з видами настільного театру (театр іграшок із тканини, пластмаси тощо; театр іграшок із природного та викидного матеріалу; театр на олівцях, на воді; театр ложок, коробок, кухлів, масок), театру картинок (театр картинок на картонній основі, фотокартинок та двосторонніх картинок, театр одного малюнка, театр слайд-шоу), стендового (стенд-книжка, книжка-забава, театр на липучках, на магнітах, на прищіпках, на фартуху, театр трансформаток, театр у коробці, на дереві, тіньовий театр, театр-панорама) та іграми-драматизаціями (власне драматизація та ігри-драматизації з ляльками: театр надувних кульок, театр-пуп, театр смикунчиків, кулачковий театр, театр тапок, тупотушок, театр на пружинках, театр бі-ба-бо, театр тростинних ляльок, пальчиковий театр, театр лег-плеєрс).

■ Ознайомлювати дітей із основами сценографії (залучати дошкільників та їхніх батьків до виготовлення декорацій, ляльок та інших театральних атрибутів).

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Настільний театр іграшок. «Сміливе кошеня» (П. Воронько), театр коробок; «Равлик» (Н. Забіла), «Бабусин песик»; «Колюча розмова» (М. Людкевич), театр ложок; «Маленька Фея» (О. Лоза), театр з природного та викидного матеріалу; «Веселі жабенята» (К. Михайлюк), «Я у ванні» (О. Миронович), театр на воді.

Театр картинок. «Осіньна казка» (А. Кох), «Пригода» (Л. Полтава), театр двосторонніх картинок; «Журився їжачок» (П. Ребро), на вибір вихователя, «Коляда про колядку з колядою» (Е. Козак), театр слайд-шоу; «Намалюю» (П. Король), «Зайчик і дощик» (Р. Скиба), театр одного малюнка; «Прибиралочка» (Н. Сиротич), театр фотокартинок; «Віршик про вітер» (О. Лоза), «Розповім вам казку, байку» (М. Підгірянка), стенд-книжка.

Стендовий театр. «Сторож» (В. Крищенко), тіньовий театр; «Груша» (В. Лящук), театр трансформаток; «Будиночок казковий, п'ятиповерховий» (Н. Забіла), театр на магнітах; «На узліссі» (Н. Сиротич), панорама; «Пісня про ялинку» (М. Рильський), театр на липучках; «Солодка хатка» (П. Глазовий), «Домовик» (Т. Лисенко), театр на дереві, на вибір вихователя; «Як бджілка мед збирала» (А. Кох), театр на липучках.

Ігри-драматизації з ляльками. «Курочка Ряба» (українська народна казка), театр надувних кульок; «Песик, котик і коник» (Р. Завадович), театр-пуф; «Журавлі-журавлики» (П. Воронько); «Колобок» (українська народна казка), театр смикунчиків; «Кошеня» (В. Крищенко), «Мікроби» (Т. Лисенко), кулачковий театр; «Веселий зоопарк» (Г. Гаращенко), «Котик» (М. Підгірянка), театр іграшок бі-ба-бо; «Взимку» (І. Блажкевич), театр на пружинках; «Вони самі винні» (О. Миронович), театр тупотушок; «Рукавичка» (українська народна казка), «Дві кізочки» (М. Коцюбинський), театр тапок; «Гаряча Арктика» (Б. Жолдак), театр тростинних ляльок; «Ріпка», пальчиковий театр, «Про двох цапків» (М. Коцюбинський), театр лег-плеєрс.

Власне драматизація. «Кольорова казка» (Н. Лозицька), «Зайченятко» (В. Крищенко), «Як кошеня з хвостиком посварилося» (А. Кох), «Поля плаче» (В. Крищенко), «Плаче свинка у калюжі» (Р. Скиба), «Сонячне яблуко» (В. Крищенко), «Сонце та сонечко» (І. Прокопенко).

Літературна скринька

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

- Розвивати відчуття краси художнього слова.
- Вчити виразно читати напам'ять знайомі вірші.
- Формувати інтерес до діяльності в куточку книги.
- Організовувати різні види дитячої діяльності за змістом художніх творів.
- Використовувати твори художньої літератури у повсякденні.
- Виховувати бережливе ставлення до книги, прищеплювати бажання лагодити книжки.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Продовжувати знайомити дітей з художніми творами різних жанрів, учити відчувати їх характер, розрізняти жанри: казки та оповідання, вірші, загадки, приказки, прислів'я.

Знайомими з новими казками про тварин, чарівними та соціально-побутовими, казками різних народів світу.

Вчити запам'ятовувати та пригадувати повну назву та автора твору. Продовжувати вчити зосереджено слухати та розуміти зміст казки, оповідання, вірша,

сприймати художній твір в єдності думки і почуття; відповідати на запитання за змістом прослуханого, самим запитувати, послідовно переказувати зміст знайомих казок та оповідань, передавати характер персонажів (лисичка хитра, зайчик наляканий, вовк злий тощо).

Вчити розуміти мораль та ідею прослуханого твору (чого вчить ця казка (оповідання)); висловлювати оцінно-етичні судження (аналізувати та оцінювати вчинки героїв); запам'ятовувати окремі подробиці, що стосуються героїв, ситуацій, в яких герої знаходяться, їх вчинків тощо; висловлювати своє ставлення до прослуханих творів, їх персонажів.

Учити сприймати засоби художньої виразності творів: помічати особливості побудови розповіді (зачин, повтор, кінцівка), виразні засоби мови (епітети, порівняння).

Вчити співвідносити зміст художнього тексту із власною поведінкою та поведінкою оточуючих; визначати позитивні та негативні риси персонажів (добрий, злий, чесний, сміливий, ввічливий, жадібний, сором'язливий) і відповідно оцінювати вчинки героїв.

Знайомити дітей з приказками, прислів'ями, вчити розуміти і пояснювати їх прихований зміст.

Залучати до елементарного художнього аналізу віршів (знаходити повтори, добирати римовані слова). Виховувати інтерес до заучування поетичних творів напам'ять (на 6–8 рядків), виразного їх читання; сприяти розумінню почуття, настрою, висловлених автором (веселий, сумний). Учити виразно передавати за допомогою інтонації різний характер поетичних творів (радість, сум, здивування, урочистість, піднесеність). Учити правильно користуватись логічними наголосами, паузами, дотримуючись відповідного темпу і сили голосу. Вчити знаходити рими в тексті віршів (травичка — вербичка, стежки — сережки), виразно розповідати по пам'яті вірші різної тематики.

Орієнтовний перелік творів:

— твори українського фольклору: загадки, приказки, прислів'я, веснянки, скоромовки;

— казки: «Колосок», «Лисичка-сестричка», «Лисичка та Журавель» (укр. нар. казки); «Дві кізочки», «Про двох цапків» (М. Коцюбинський); «Ледача подушка», «Осінь принесла золотисті стрічки», «Як синичка будить мене» (В. Сухомлинський); «Сльоза (різдвяна казка)» (М. Черемшина); «Квіти» (Є. Ярошинська); «Чорноморденький» (О. Іваненко); «Чому усміхався трамвай» (В. Довжик); «Олівець-малювець» (Н. Забіла); «Весняна казочка» (Г. Беленька); «Казочка про зайчикову знахідку» (І. Андрусяк);

— казки народів світу: «Двоє жадібних ведмежат» (угор. нар. казка); «У Сонечка в гостях» (словац. нар. казка); «Троє поросят» (англ. нар. казка); «Заєць та їжак», «Горщик каші», «Червона Шапочка» (нім. нар. казки в обробці братів Грім);

— оповідання: «Десять робітників» (М. Коцюбинський); «Що найсмачніше» (В. Сухомлинський); «Чого синичка повеселішала» (Ю. Ярмиш); «Дивовижна дружба», «Весна у лісі» (О. Копиленко); «Подарунок Морської Свинки» (Л. Письменна);

— вірші: «Сніжинки» (М. Вороний); «Для потішечки» (К. Перелісна); «Облітав журавель» (П. Воронько); «Забудько» (М. Стельмах); «Заєць» (Д. Павличко);

«Котики-воркотики» (А. М'ястківський); «Вербові сережки», «Соловейко застудився» (Л. Костенко).

ДІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

ОСВІТНІ ЗАВДАННЯ

■ Формувати життєву компетентність дитини п'ятого року життя з особливостями психофізичного розвитку.

■ Продовжувати формувати мовленнєву і комунікативну компетентності.

■ Розвивати пізнавальну й мовленнєву активність, психічні процеси (увагу, сприймання, пам'ять, мислення).

■ Формувати та удосконалювати дрібну моторику.

■ Розвивати навички співробітництва дитини з дорослими й однолітками.

■ Виховувати почуття впевненості в своїх силах, самостійність.

■ Забезпечувати емоційне благополуччя дитини.

ЗМІСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ

Продовжувати розвивати сприймання, зорово-моторну координацію (узгодженість рухів рук та очей); формувати уявлення про сенсорні еталони, удосконалювати вміння дитини порівнювати предмети за різними ознаками.

Удосконалювати просторові (вгорі, поряд, праворуч, ліворуч, позаду тощо) та часові орієнтації як основу розуміння причинно-наслідкових зв'язків.

Розвивати фонематичний слух, фонематичне сприймання та фонетичний аналіз.

Розвивати слухову увагу, здатність дитини наслідувати та відтворювати ритми слів, коротких речень, окремих рядків віршів (та-та та та та-та — Падав сніг на поріг; та та-та та-та та-та — Кіт зліпив собі пиріг).

Розвивати артикуляційний апарат. Вчити описувати сюжетні картинки, переказувати нескладні оповідання та казки.

Формувати позитивне емоційне ставлення до ігрової діяльності, інтерес до сюжетної гри; розвивати вміння створювати задум гри та визначати шляхи його реалізації, використовувати предмети-замінники, співпрацювати з іншими дітьми у процесі ігрових дій, брати на себе певні ролі й діяти у грі відповідно до взятої ролі, враховуючи при цьому рольову позицію партнера; розвивати продуктивні види діяльності (малювання, конструювання, ліплення тощо).

Формувати навички співробітництва дитини з дорослими й однолітками, збагачувати позитивний досвід спілкування особливої дитини з людьми довкола і продуктивної взаємодії з однолітками: бажання зрозуміти іншу дитину, допомогти, поступитися, виявити турботу про слабшого, взаємодіяти.

Виховувати самостійність, заохочувати до прояву ініціативи.

У РОДИННОМУ КОЛІ

Спонукаати дитину ставити запитання, заохочувати прислухатись до того, про що її запитують і що відповідають.

Створити повноцінне мовленнєве середовище, намагатися говорити правильно і чітко. З метою розвитку зв'язного мовлення спонукаати дитину розповідати про побачене на прогулянці, на вулиці, в лісі, на річці. Систематично розглядати вдома з дитиною сюжетні малюнки, вчити дитину розкривати причинно-наслідкові, цільові, часові, просторові зв'язки між зображеними подіями. Під час розглядання малюнка з дитиною слід керувати її сприйманням, привертати увагу до деталей, які важко

помітити, пояснювати їх значення, якщо вони малозрозумілі, стимулювати висловлювання дитини.

Організовувати ігри дітей з природним матеріалом, оскільки це сприяє розвитку відчуттів і уявлень, пізнавальної діяльності дошкільнят. Наполегливо й терпляче сприяти тому, щоб дитина сумлінно й до кінця доводила розпочату справу: прибирала іграшки, одяг тощо.

Особливе значення має позитивна оцінка, якою дорослий підкріплює зусилля малюка.